

UNIVERZA V LJUBLJANI
BIOTEHNIŠKA FAKULTETA
ODDELEK ZA AGRONOMIJO

Blaž REDNAK

EKOLOŠKO KMETIJSTVO V KOROŠKI REGIJI

DIPLOMSKO DELO

Visokošolski strokovni študij

Ljubljana, 2008

UNIVERZA V LJUBLJANI
BIOTEHNIŠKA FAKULTETA
ODDELEK ZA AGRONOMIJO

Blaž REDNAK

EKOLOŠKO KMETIJSTVO V KOROŠKI REGIJI

DIPLOMSKO DELO
Visokošolski strokovni študij

ORGANIC AGRICULTURE IN KOROŠKA REGION

GRADUATION THESIS
Higher professional studies

Ljubljana, 2008

Diplomska naloga je zaključek Visokošolskega strokovnega študija agronomije. Opravljena je bila na Katedri za poljedelstvo in sonaravno kmetijstvo, Oddelka za agronomijo, Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani. Raziskava temelji na analizi odgovorov na anketni vprašalnik.

Za mentorico je bila imenovana viš. pred. dr. Darja KOCJAN AČKO in odobrena izdelava diplomske naloge z naslovom: Ekološko kmetijstvo v Koroški regiji. Za članico komisije za zagovor pa prof. dr. Katja VADNAL.

Komisija za oceno in zagovor:

Predsednik: prof. dr. Ivan KREFT
Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za agronomijo

Članica: viš. pred. dr. Darja KOCJAN AČKO
Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za agronomijo

Članica: prof. dr. Katja VADNAL
Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za agronomijo

Datum zagovora:

Naloga je rezultat lastnega raziskovalnega dela.

Podpisani se strinjam z objavo svoje naloge v polnem tekstu na spletni strani Digitalne knjižnice Biotehniške fakultete. Izjavljam, da je naloga, ki sem jo oddal v elektronski obliki, identična tiskani verziji.

Blaž REDNAK

KLJUČNA DOKUMENTACIJSKA INFORMACIJA

ŠD Vs

DK UDK 631.147(497.4 Koroška)(043.2)

KG ekološke kmetije / ekološko kmetijstvo / dejavnost / pridelava / reja domačih živali / Koroška

KK AGRIS FO1

AV REDNAK Blaž

SA KOCJAN AČKO Darja (mentorica)

KZ SI-1000 Ljubljana, Jamnikarjeva 101

ZA Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za agronomijo

LI 2008

IN EKOLOŠKO KMETIJSTVO V KOROŠKI REGIJI

TD Diplomsko delo (visokošolski strokovni študij)

OP XII, 37 [8] str, 24 pregl., 29 sl., 1 pril., 22 vir.

IJ sl

JI sl / en

AI Ekološko kmetijstvo se je začelo v Sloveniji pojavljati konec osemdesetih let prejšnjega stoletja, strokovni nadzor nad ekološkim kmetijstvom pa se je začel izvajati leta 1998. Leta 1999 je bilo v nadzoru 41 kmetij, leta 2007 pa že 1999. V diplomski nalogi, ki temelji na anketi, je predstavljeno ekološko kmetijstvo v Koroški regiji. Januarja 2008 smo anketne vprašalnike poslali na 150 ekoloških kmetij, nazaj pa smo dobili 72 izpolnjenih anket. Povprečna velikost ekoloških kmetij na Koroškem je 39,6 ha, pri čemer gozd obsega 28,8 ha, obseg obdelovalnih zemljišč pa je 10,8 ha. Glede lege je 76 odstotkov koroških ekoloških kmetij uvrščenih v kategorijo gorsko-višinska kmetija. Pomembna dejavnost je gozdarstvo, ker gozd pokriva 73 odstotkov vseh zemljišč na anketiranih kmetijah. Zaradi težjih obdelovalnih razmer se kmetje ukvarjajo predvsem z živinorejo, kjer prevladuje reja goveda. Obremenitev zemljišč je približno 1 GVŽ/ha. V strukturi kmetijskih zemljišč je največ travnikov in pašnikov, njive obsegajo v povprečju le 0,5 ha. Med najbolj zastopanimi poljščinami na kmetijah so krompir na 88 odstotkov kmetij (45 pridelovalcev), visok fižol na 57 odstotkov kmetij (29 pridelovalcev), jedilna pesa pri 27 odstotkov kmetij (14 pridelovalcev), oves in buče na 22 odstotkov kmetij, pšenica, ječmen, ajda in rž pa so skupaj zastopane na 49 odstotkih kmetij (25 pridelovalcev). Več kot polovico pridelkov in izdelkov porabijo za samooskrbo, ostale prodajo na trgu (28 odstotkov), na domu (15 odstotkov) ter drugam (5 odstotkov). Kljub temu, da je povpraševanje po ekološko pridelani hrani iz leta v leto večje, pa koroški ekološki kmetje s povpraševanjem potrošnikov po teh živilih še niso zadovoljni, prav tako ne s cenami ekološko pridelane hrane. Čeprav je gozdnatost pokrajine ovira za kmetovanje, je stanje ekološkega kmetijstva na Koroškem primerljivo z ekološkim kmetijstvom v drugih delih Slovenije. Menimo, da bi bilo za večji napredek ekološkega kmetijstva v prihodnje potrebno vložiti več truda v teoretično in praktično izpopolnjevanje ekoloških kmetov.

KEY WORDS DOCUMENTATION

- DN Vs
DC UDC 631.147(497.4 Koroška)(043.2)
CX family farms / organic farming / control / activities / production / animal breeding / Koroška / Slovenia
CC AGRIS FO1
AU REDNAK Blaž
AA KOCJAN AČKO Darja (supervisor)
PP SI-1000, Ljubljana, Jamnikarjeva 101
PB University of Ljubljana, Biotechnical Faculty, Department of Agronomy
PY 2008
TI ORGANIC AGRICULTURE IN KOROŠKA'S REGION
DT Graduation thesis (Higher professional studies)
NO XII, 37 [8] p., 24 tab., 29 fig., 1 ann., 22 ref.
LA sl
AL sl / en
AB The begining of organic agriculture in Slovenia is in late eighties in former century. Special certification in organic agriculture has started in 1998. In period from 1999 to 2007 the number of certified organic farms has increased from 41 farms in 1999 to 1999 farms in 2007. The exploratory research, carried out by a survey, represents organic agriculture in Koroška region. Of 150 questionnaires sent in January 2008, 72 or 48% were returned. The average size of organic farm in Koroška is 39.6 hectares, approximately 28,8 hectares of it is forest, and the remaining 10.8 hectares is agricultural land. With regard to the geographical position 76 per cents of organic agriculture farms are ranged in mountain-height category. Important activity on these farms is forestry, because forest covers 73 per cents of all the land on the investigated farms. Because of difficult cultivation conditions the farmers are taking interest in stockreeding, prevailing breeding is cattle. Burdening of land is 1 standardized cattle animal. In structure of cultivated land are mostly meadows and pastures, fields average include only 0.5 hectares. The most represented field agriculture is potato on 88 per cents of farms (45 producers), followed by pole bean on 57 per cents of farms (29 producers), red beet on 27 per cents (14 producers), oats and pumpkins are including 22 per cents, wheat, barley, buckwheat, rye are together represented on 49 per cents of organic agriculture farms (25 producers). More than half of produce are farmers using for self-sufficiency, the rest they sell on the market (28 %), at home (15 %), and elsewhere (5 %). In spite the rising demand of the organic produced food is every year, farmers are not satisfied with the demand. Farmers also mean that the prices for organic produced food are too low. Although the woodiness of the country is obstacle for agriculture, is the state of organic agriculture in Koroška region comparable with the organic agriculture in the other parts of Slovenia. It is important to put more effort in theoretical and technical instructions for the organic farmers in future. That is the key for a progress of the organic agriculture in Koroška region.

KAZALO VSEBINE

Ključna dokumentacijska informacija	str: III
Kazalo vsebine	V
Kazalo preglednic	VII
Kazalo slik	IX
Okrajšave in simboli	XI
1 UVOD	1
2 PREGLED OBJAV	2
2.1 EKOLOŠKO KMETOVANJE	2
2.1.1 Kaj je ekološko kmetovanje?	2
2.1.1.1 Organsko / biološko / ekološko kmetovanje	2
2.2. Cilji ekološkega kmetovanja	3
2.3 EKOLOŠKO KMETIJSTVO V SLOVENIJI	4
2.3.1 Mejniki pri razvoju ekološkega kmetijstva pri nas	4
2.3.1.1 ZZEKS – Zveza združenj ekoloških kmetov Slovenije	6
2.3.2 Kontrola ekoloških kmetij	6
2.3.3 Organizacije za kontrolo	7
2.3.4 Certificiranje	8
2.3.5 Uporaba posebnih oznak v ekološkem kmetijstvu	8
2.3.5.1 Državni zaščitni znak »ekološki«	8
2.3.5.2 Evropski logotip za ekološko kmetijstvo	8
2.3.5.3 Blagovna znamka Biodar	9
2.3.5.4 Blagovna znamka Demeter	9
2.3.6 Podpore ekološkemu kmetijstvu	10
3 MATERIAL IN METODE DE LA	12
3.1 ANKETNI VPRAŠALNIK	12
3.2 NAČIN IZVEDBE ANKETIRANJA	12
3.3 OBDELAVA PODATKOV	12
4 REZULTATI	13
4.1 VSTOP V EKOLOŠKO KMETOVANJE	13
4.1.1 Začetek kmetovanja po smernicah za ekološko kmetovanje	13

4.1.2 Razlogi za pristop k ekološkemu kmetovanju	13
4.1.3 Oblika kmetovanja	14
4.1.4 Vključitev v kontrolo ekološkega kmetijstva	14
4.1.5 Kmetije v kontroli ekološkega kmetijstva	15
4.1.6 Težave pri izpolnjevanju pogojev za ekološko kmetijo	15
4.2 RAZPOLOŽLJIVI VIRI IN ZNAČILNOSTI PRIDELOVANJA	16
4.2.1 Starost gospodarja	16
4.2.2 Vrsta kmetije glede na geografske in rastne razmere	17
4.2.3 Velikost in načini rabe zemljišč	17
4.2.4 Proizvodna usmeritev na kmetiji	18
4.2.5 Vrsta in število živali na kmetiji	19
4.2.6 Pridelovanje poljščin na njivah	21
4.2.7 Pridelovanje vrtnin na njivah in vrtovih	23
4.2.8 Gnojenje njiv, vrtov in travnikov	24
4.2.9 Ukrepi za zatiranje bolezni, plevelov in škodljivcev	25
4.2.10 Težave na ekološki kmetiji	26
4.3 PRODAJA IN OCENA TRŽNIH RAZMER	27
4.3.1 Poraba proizvodov pridelanih, predelanih, vzrejenih na ekološki kmetiji	27
4.3.2 Povpraševanje po ekološko pridelani hrani	28
4.3.3 Ustreznost cene ekološko pridelane hrane	28
4.4 OCENA RAZMER NA PODROČJU EKOLOŠKEGA KMETOVANJA	29
4.4.1 Stanje ekološkega kmetijstva po vključitvi Slovenije v Evropsko unijo	29
4.4.2 Razmere v ekološkem kmetijstvu v prihodnje	29
4.4.3 Kmetovanje po standardih ekološkega kmetovanja v prihodnje	30
4.4.4 Zakonodaja, ki uravnava uporabo GSO-gensko spremenjenih organizmov	31
5.1 RAZPRAVA	32
5.2 SKLEPI	34
6 POVZETEK	35
7 VIRI	36
ZAHVALA	
PRILOGA	

KAZALO PREGLEDNIC

Preglednica 1: Obveznosti in pogoji, ki jih morajo izpolnjevati upravičenci v okviru Programa razvoja podeželja (Hrustel Majcen in sod., 2006)	10
Preglednica 2: Neposredna plačila, namenjena ekološki pridelavi v obdobju 1999-2005 (Hrustel Majcen in sod., 2006)	11
Preglednica 3: Višina plačil v okviru PRP 2004-2006 (SKOP) in PRP 2007-2013 (KOP) za ekološko kmetovanje (MKGP, 2007)	11
Preglednica 4: Anketirani po letu začetka ekološkega kmetovanja, Koroška, 2008	13
Preglednica 5: Anketirani glede na vzrok za vstop v ekološko kmetijstvo, Koroška, 2008	14
Preglednica 6: Anketirani po statusu kmetije v kontroli ekološkega kmetijstva, Koroška, 2008	15
Preglednica 7: Anketirani po vrstah težav pri izpolnjevanju pogojev za ekološko kmetijo, Koroška, 2008	15
Preglednica 8: Starost gospodarja na anketiranih ekoloških kmetijah, Koroška, 2008	16
Preglednica 9: Anketirani po tipu kmetije glede na višinsko lego, Koroška, 2008	17
Preglednica 10: Anketirani po velikosti in načinu rabe kmetijskih zemljišč, Koroška, 2008	18
Preglednica 11: Anketirani po velikost kmetije, Koroška, 2008	18
Preglednica 12: Anketirani po proizvodni usmeritvi, Koroška, 2008	18
Preglednica 13: Anketirani po vrstah in številu živali na kmetijah, Koroška, 2008,	20
Preglednica 14: Anketirani po številu živali preračunanih na GVŽ, Koroška, 2008,	21
Preglednica 15: Anketirani po prevladujoči poljščini, Koroška, 2008	22
Preglednica 16: Anketirani po deležu posamezne vrtnine, Koroška, 2008	23
Preglednica 17: Anketirani po vrsti gnojila za gnojenje njiv, vrtov in travnikov, Koroška, 2008	25
Preglednica 18: Anketirani po ukrepih za zatiranje boleznih, plevelov in škodljivcev, Koroška, 2008	26
Preglednica 19: Anketirani po vrstah težav pri ekološkem kmetovanju, Koroška, 2008	26

Preglednica 20: Anketirani po načinu uporebe proizvodov na ekoloških kmetijah, Koroška, 2008	27
Preglednica 21: Anketirani po oceni stanja ekološkega kmetijstva po vključitvi Slovenije v Evropsko unijo	29
Preglednica 22: Anketirani po oceni razmer v ekološkem kmetijstvu v prihodnje, Koroška, 2008	29
Preglednica 23: Anketirani po namerah glede prihodnosti ekološkega kmetovanja na njihovih kmetijah, Koroška, 2008	30
Preglednica 24: Anketirani po odnosu do prepovedi GSO, Koroška, 2008	31

KAZALO SLIK

Slika 1: Logotip inštituta za kontrolo in certifikacijo v kmetijstvu in gozdarstvu	7
Slika 2: Logotip inštituta za kontrolo in certifikacijo Univerze Maribor	7
Slika 3: Logotip organizacije za kontrolo Bureau Veritas	7
Slika 4: Državni znak »ekološki« (Repič in sod., 2005)	8
Slika 5: Evropski logotip za ekološko kmetijstvo (Repič in sod., 2005)	9
Slika 6: Znak za blagovno znamko Biodar (Repič in sod., 2005)	9
Slika 7: Znak za blagovno znamko Demeter (Repič in sod., 2005)	9
Slika 8: Anketirani po letu začetka ekološkega kmetovanja, Koroška, 2008	13
Slika 9: Anketirani glede na vzrok za vstop v ekološko kmetovanje, Koroška, 2008	14
Slika 10: Anketirani po statusu kmetije v kontroli ekološkega kmetijstva, Koroška, 2008	15
Slika 11: Anketirani glede na vrste težav na ekoloških kmetijah, Koroška, 2008	16
Slika 12: Starost gospodarja na ekoloških kmetijah v Koroški regiji, 2008	16
Slika 13: Anketirani po tipu kmetije glede na višinsko lego, Koroška, 2008	17
Slika 14: Anketirani po velikosti kmetije, Koroška, 2008	18
Slika 15: Anketirani po proizvodni usmeritvi, Koroška, 2008	19
Slika 16: Anketirani po vrsti in številu živali na kmetijah, Koroška, 2008	20
Slika 17: Anketirani po vrsti in številu rejnih živali na kmetijah, Koroška, 2008	21
Slika 18: Anketirani po prevladujoči poljščini, Koroška, 2008	22
Slika 19: Anketirani po pridelovanju posameznih poljščin, Koroška, 2008	23
Slika 20: Anketirani po pridelovanju posamezne vrtnine, Koroška, 2008	24
Slika 21: Anketirani po vrsti gnojila za gnojenje njiv, vrtov in travnikov, Koroška, 2008	25
Slika 22: Anketirani po ukrepih za zatiranje bolezni, plevelov in škodljivcev, Koroška, 2008	26
Slika 23: Anketirani po vrstah težav pri ekološkem kmetovanju, Koroška, 2008	27
Slika 24: Anketirani po načinu uporabe proizvodov na ekoloških kmetijah, Koroška, 2008	28
Slika 25: Anketirani po oceni povpraševanja po ekološko pridelani hrani, Koroška, 2008	28

Slika 26: Anketirani po oceni stanja ekološkega kmetijstva po vključitvi Slovenije v Evropsko unijo, Koroška, 2008	29
Slika 27: Anketirani po oceni razmer v ekološkem kmetijstvu v prihodnje, Koroška, 2008	30
Slika 28: Anketirani po namerah glede prihodnosti ekološkega kmetovanja na njihovih kmetijah, Koroška, 2008	30
Slika 29: Anketirani po odnosu do prepovedi GSO, Koroška, 2008	31

OKRAJŠAVE IN SIMBOLI

ARSKTRP	Agencija RS za kmetijske trge in razvoj podeželja
EU	Evropska unija
GVŽ	glava velike živine
GSO	gensko spremenjeni organizmi
IFOAM	International Federation of organic Agricultural Movements (Mednarodna zveza gibanj za ekološko kmetovanje)
KMG	kmetijsko gospodarstvo
MKGP	Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
SKOP	Slovenski kmetijsko okoljski program
ZZEKS	Zveza združenj ekoloških kmetov Slovenije

1 UVOD

V razvitem svetu so presežki konvencionalno pridelane hrane. Kot odgovor na konvencionalno kmetovanje se je konec prejšnjega stoletja začelo razvijati in širiti nadzorovano ekološko in integrirano kmetovanje. Kontrolirana pridelava in predelava kmetijskih pridelkov posreduje nov pristop do potrošnikov. Njen namen je posredovati potrošniku hrano, ki je pridelana po standardih za ekološko kmetovanje. V Republiki Sloveniji lahko kmetje na območjih z omejenimi dejavniki v kmetijstvu (OMD) pridelujejo hrano, ki je neobremenjena z ostanki mineralnih gnojil in fitofarmaceutskimi sredstvi.

Kmetje, ki so se ali se še bodo odločili za različne oblike sonaravne pridelave, lahko vključijo svoje kmetije v Kmetijski okoljski program (KOP). Za večino slovenskih kmetij, ki zaradi svoje velikosti ne morejo konkurirati velikim konvencionalnim kmetijskim posestvom v državah Evropske unije, pomeni vključevanje v ta program tudi delno pokritje razlik med proizvodno in tržno ceno za posamezne pridelke.

Znatno delež kmetijskih zemljišč v Sloveniji, to je 74 %, je uvrščen v območje z omejenimi dejavniki v kmetijstvu, ki predstavlja 85 % zemljišč Slovenije. Neugodne razmere sicer ne onemogočajo kmetijske dejavnosti v celoti, vendar pa pomenijo manjšo proizvodno sposobnost kmetij, ožji izbor kultur, načrtno izbiranje kmetijskih rastlin, usmerjanje proizvodnje v živinorejo ter dražjo pridelavo. Specifične naravne razmere so vzrok za velik delež travnikov, trajnih nasadov, sadovnjakov in vinogradov, v strukturi rabe kmetijskih zemljišč.

V to kategorijo spada tudi precejšnji delež kmetijskih zemljišč na Koroškem. Predvsem je za kmetijstvo neugodno severno-zahodno območje Koroške, v okolici Črne na Koroškem in Mežice. Za kmetovanje so na Koroškem najbolj primerna zemljišča ob rekah Mislinji, Dravi in Meži. Na teh zemljiščih pridelujejo predvsem koruzo in krompir, ostale poljščine pa se pojavljajo v manjšem obsegu. V hribovitih območjih Koroške se kmetovalci ukvarjajo predvsem z živinorejo. Prevladuje govedoreja, kar pa glede na velik delež travinja ni presenetljivo. Na večini kmetij imajo gozd, ki je v tej regiji prevladujoča zemljiška kategorija. Na Koroškem, kot tudi drugje po Sloveniji, je kmetijstvo najmanj perspektivno za gorsko-višinske kmetije. Njihova značilnost je, da so manj konkurenčne, zaradi specifičnih naravnih razmer glede kmetijskih zemljišč pa manj prilagodljive. Na splošno se premalo zavedamo njihovega pomena pri ohranjanju poseljenosti podeželja in kulturne krajine.

Cilj diplomske naloge je ugotoviti stanje ekološkega kmetijstva na Koroškem. Ugotovitve se bodo nanašale na velikostno strukturo kmetij, proizvodne usmeritve, organiziranost, mnenja anketirancev o strokovnih temeljih ekološkega kmetijstva pri nas, o novostih in o stanju ekološkega kmetijstva v prihodnosti.

2 PREGLED OBJAV

2.1 EKOLOŠKO KMETOVANJE

2.1.1 Kaj je ekološko kmetovanje?

Ekološko kmetovanje je sodoben način gospodarjenja, ki gradi na tisočletnih izkušnjah prejšnjih generacij. Izhaja iz spoznanja, da je dolgoročno lahko uspešen in dobrodejen le tak način dela, ki temelji na partnerstvu z naravo in ne na nasilju in iskanju moči nad njo. Ekološki kmet si prizadeva, da na svojem obratu kolikor mogoče sklene tok snovi in energije. Glede na naravne danosti, svoja nagnjenja in ekonomske vidike kmetijo oblikuje in vodi tako, da sam pridelava večino potrebnih gnojil, krme in drugih snovi, ter da morebitne dokupe zmanjša na najmanjšo možno mero (Slabe, 2000).

V prvi vrsti je ekološko kmetovanje možnost, da začnemo skrbeti za rodovitna tla. Značilno zanj je izmenjavanje več kultur v kolobarju, gnojenje z organskimi gnojili iz rastlinskih ali živalskih ostankov, prepovedana je uporaba lahko topnih mineralnih gnojil in sintetičnih farmacevtskih pripravkov (Kocjan Ačko, 2000c).

Znova se je pokazalo, da je ekološko kmetijstvo s svojim celovitim odnosom do sveta, torej tudi do živali, dolgoročno najbolj smotrna in gospodarska oblika pridelave hrane (Bratuša, 2001).

Ekološko kmetijstvo je ukrep SKOP, ki se uvršča v prvo skupino ukrepov. Tako je potrebno poleg splošnih pogojev, ki so obvezujoči za vse ukrepe SKOP, upoštevati v ekološki pridelavi tudi specifične pogoje. Tako mora biti ekološka pridelava nadzorovana, kmetija pa mora upoštevati predpise pravilnika o ekološki pridelavi in predelavi kmetijskih pridelkov oziroma živil (Kocjan Ačko in sod., 2005).

2.1.1.1 Organsko / biološko / ekološko kmetovanje

Ime organsko poljedelstvo je opisano na začetku oblikovanja pojma poljedelstva brez kemije. Biološko ali organsko poljedelstvo je osnovna rastlinska pridelava brez uporabe sintetičnih kemičnih snovi, mineralnih gnojil in sredstev za varstvo rastlin, ki imajo visoko koncentrirane in lahko topljive snovi sintetičnih aktivnih snovi. Vendar ne izključujejo uporabe vseh vrst mineralnih gnojil in sredstev za zaščito, ampak samo take, ki so sintetično proizvedena. Temeljno načelo biološkega poljedelstva je, da hrani najprej tla in šele potem rastline (Benčević, 1993).

Krišković (1993) poudarja, da lahko biološko kmetijstvo, ki spoštuje zakon narave, pridelava dovolj hrane za prehrano ljudi v prihodnosti ter takšna živila, ki prispevajo k zdravju.

Organsko / biološko / ekološko kmetovanje je v svetu določeno s standardi Mednarodne zveze gibanj za ekološko kmetovanje (IFOAM – International Federation Organic Agriculture Movements) in z uredbama EU za rastlinsko (2092/91) in živalsko proizvodnjo (1804/99). Ekološko kmetovanje temelji na biotski pestrosti, ohranjanju trajne rodovitnosti

tal, uporabi naravnih metod za pridobivanje kakovostnih rastlinskih in živalskih proizvodov in upoštevanju čim bolj sklenjene izmenjave hranil in energije v sistemu tla-rastline-živali-ljudje in na sočasnem zagotavljanju možnosti za ekonomsko uspešnost ekoloških kmetij. Ekološko kmetovanje je setev več kultur v kolobarju, gnojenje z uležanimi, to je kompostiranimi organskimi gnojili iz rastlinskih ali živalskih ostankov na podlagi analize vsebnosti hranil v tleh in v rastlinah. Za preprečevanje prerazmnožitve povzročiteljev bolezni in škodljivcev je pomembna izbira odpornih sort ter setev zdravega ter kemično neobdelanega semena. Proti zapleveljenosti posevkov in nasadov pa je poleg kolobarja potrebna dosledna mehanska obdelava z rahljanjem, prečesavanjem in okopavanjem. Dovoljena je uporaba biotičnih in biotehničnih sredstev, na primer vnos naravnih sovražnikov kulturnih rastlin in postavitev lovniš vab za škodljivce (lepljive plošče, feromoni). Za varstvo rastlin pred povzročitelji bolezni so dovoljeni nekateri starejši pripravki na osnovi bakra in žvepla, piretrin in mineralna olja (Kocjan Ačko, 2000b).

Pri reji živali je njihovo število na kmetiji odvisno od možnosti oskrbe z ekološko pridelano krmo. Obremenitev živali na hektar ne sme preseči dveh glav velike živine. Živali morajo biti v prosti reji najmanj 180 dni na leto. Za njihovo počutje so pomembne tudi bivalne razmere v hlevu, to je osvetlitev in zračnost, velikost in kakovost ležišč. Prepovedano je krmljenje krvne in kostne moke ter druge krme živalskega izvora. Pri zdravljenju živali ni dovoljena uporaba hormonov in antibiotikov, pred zakolom pa ne smejo dobiti pomirjeval (Kocjan Ačko, 2000c).

2.2. Cilji ekološkega kmetovanja

Cilji ekološkega kmetijstva so široko zastavljeni in sicer (Bavec in sod., 2001):

- ohranjanje rodovitnosti tal,
- ohranjanje sklenjenega kroženja hranil,
- živalim ustrezna reja in krmljenje,
- pridelava zdravih živil,
- varstvo zdravih življenjskih virov (tla-voda-zrak),
- minimalne obremenitve okolja,
- aktivno varovanje okolja in biološke raznovrstnosti,
- varstva energije in surovin,
- zagotovitev delovnih mest v kmetijstvu.

Ekološko kmetijstvo temelji na standardih IFOAM, ki dajejo prednost (Bavec in sod., 2001):

- predelavi hrane z veliko prehransko vrednostjo,
- delu z naravnimi sistemi, v katerih človek ne sme prevladati,
- biološkemu ciklu, v okviru pridelovalnega sistema, to je vključevanju mikroorganizmov, talne favne in flore,
- spremljavi in dolgoročni povečavi rodovitnosti tal,
- uporabi lokalnih kmetijskih virov,
- delu znotraj sistema s poudarkom na organski snovi in kroženju hranil,
- primernim življenjskim razmeram pri reji živali,
- sožitju na kmetiji, saj naj bi ekološko kmetovanje spremenilo tudi način življenja.

Ekološki pridelki in ekološka živila so pridelana in predelana (Hrustel Majcen in sod., 2001):

- brez uporabe lahko topnih mineralnih gnojil,
- z uporabo naravnih metod za zatiranje bolezni, škodljivcev in plevelov,
- brez uporabe rastnih regulatorjev oziroma hormonov,
- brez uporabe gensko spremenjenih organizmov ter njihovih produktov,
- brez uporabe ionizirajočega sevanja,
- z upoštevanjem bioloških in etoloških zahtev živali,
- z omejeno uporabo veterinarskih medicinskih izdelkov,
- brez nepotrebnega trpljenja in mučenja živali,
- z gnojenjem rastlin in živali, ki so prilagojene našim ravnim razmeram,
- brez uporabe nevarnih kemičnih aditivov in po naravnih postopkih,
- z upoštevanjem predpisanih pravil.

2.3 EKOLOŠKO KMETIJSTVO V SLOVENIJI

2.3.1 Mejniki pri razvoju ekološkega kmetijstva pri nas

Začetki razvoja ekološkega kmetijstva segajo v zgodnja devetdeseta leta 20. stoletja. V naslednjem časovnem pregledu so navedene pomembnejše letnice in sicer (cit. po Hrustel Majcen in sod., 2006):

1996 – 1997

- prva organizirana predavanja in tečaji za kmetijske svetovalce v okviru Kmetijsko svetovalne službe in nevladnih organizacij
- objavljena Priporočila za ekološko kmetovanje v Sloveniji (Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano)
- ustanovitev Združenja ekoloških kmetov Slovenije
- ustanovitev Združenja za ekološko kmetovanje severovzhodne Slovenije;

1998

- organizacija mednarodnega izobraževanja za nadzornike ekološkega kmetovanja
- izvedene prve kontrole: interno v ZEKS ter s strani kontrolorjev iz ABG (Austria – Bio Garantie)
- ustanovitev kontrolne organizacije v okviru kmetijskega zavoda Maribor;

1999

- ustanovitev Zveze združenj ekoloških kmetov Slovenije
- otvoritev ekološke tržnice v Ljubljani;

2000

- otvoritev ekološke tržnice Maribor
- Biosimpozij Alpe – Jadran v Mariboru
- Zakon o kmetijstvu (Uradni list RS, št. 54 / 00)
- vzpostavitev prvih stikov s pridelovalci ekološko pridelanega sadja in zelenjave v Mercatorju;

2001

- Pravilnik o ekološki pridelavi in o predelavi kmetijskih pridelkov oz. živil (Uradni list RS, št. 31 / 01)
- Pravilnik o tehničnih in organizacijskih pogojih, ki jih morajo izpolnjevati organizacije za kontrolo ekoloških kmetijskih pridelkov oz. živil (Uradni list RS, št. 56 / 01)
- imenovanje organizacije za kontrolo (Uradni list RS, št. 82 / 01)
- izid knjige Ekološko kmetijstvo;

2002

- prva številka revije Biodar – revija za varstvo okolja in kmetijstvo;

2003

- Pravilnik o spremembah in dopolnitvah Pravilnika o ekološki pridelavi in predelavi kmetijskih pridelkov oz. živil (Uradni list RS, št. 52 / 03)
- Pravilnik o določitvi območji v Republiki Sloveniji, ki so primerna za ekološko čebelarjenje v Republiki Sloveniji (Uradni list RS, št. 52 / 03)
- podpis listine o sodelovanju v okviru pobude Ekoregija ALPE – JADRAN;

2004

- odločba o imenovanju delovne skupine za pripravo slovenskega akcijskega načrta
- sklep Vlade RS o problematiki soobstoja GSO (11. 3. 2004)
- sprejetje Evropskega akcijskega načrta za ekološko kmetijstvo in prehrano (10. 6. 2004)
- z vstopom v EU veljajo neposredno za Slovenijo tudi amandmaji k uredbi EU, 2092/91 o ekološkem načinu pridelovanja in ustreznim označevanju kmetijskih pridelkov oziroma živil
- Ekosimpozij Alpe – Jadran v Ljubljani; Ekološko kmetijstvo in gensko spremenjeni organizmi
- aktivne ekološke tržnice v Ljubljani, Mariboru, Kranju, Novem mestu
- imenovanje dveh organizacij za kontrolo (Uradni list RS, št. 138 / 04);

2005

- sodelovanje v stalnem odboru za ekološko kmetijstvo pri Evropski komisiji – spremembe predpisov EU
- posvet Strategija razvoja ekološkega kmetijstva v Sloveniji, Državni zbor RS, 19. maj
- zaključek projekta Prispevek slovenskih NVO k akcijskemu načrtu
- priprava sprememb slovenskega pravilnika o ekološkem kmetijstvu
- začetek projekta Prispevek slovenskih NVO k akcijskemu načrtu za ekološko kmetijstvo
- sprejem Akcijskega načrta razvoja ekološkega kmetijstva v Sloveniji do leta 2015;

2006

- sprejet nov pravilnik o ekološki pridelavi in predelavi kmetijskih pridelkov oziroma živil (Uradni list RS, št. 128 / 06)
- imenovanje treh organizacij za kontrolo
- aktivno sodelovanje v delovni skupini Komisije EU za ekološko kmetijstvo pri pripravi nove uredbe za ekološko kmetijstvo, ki bo z letom 2009 zamenjal sedanjo uredbo Komisije EU 2092/91;

2007

- Pravilnik o spremembah in dopolnitvah pravilnika o ekološki pridelavi in predelavi kmetijskih pridelkov oziroma živil (Uradni list RS, št. 21/2007, št. 37/2007).

2.3.1.1 ZZEKS – Zveza združenj ekoloških kmetov Slovenije

Zvezo združenj ekoloških kmetov Slovenije (ZZEKS) so junija 1999 ustanovila leta 1997 in 1998 ustanovljena regijska združenja, in sicer Združenje ekoloških kmetov Slovenije (zdaj osrednje Slovenije), Združenje za ekološko kmetovanje severovzhodne Slovenije, Zdravo življenje, Združenje za ekološko kmetovanje Gorenjske; pozneje pa so se pridružila še združenja iz drugih regij in sorodna društva (Kocjan Ačko, 2000a).

Redni člani združenj so lahko le kmetje, ki na celotni kmetiji gospodarijo v skladu s Standardi Zveze in so vključeni v nadzorovanje ekološkega kmetijstva (Slabe, 2001).

Najpomembnejše dejavnosti Zveze so:

- vsestransko spodbujanje razvoja ekološkega kmetijstva,
- promocija blagovne znamke Biodar,
- skrb za trajno varovanje okolja v kmetijstvu,
- pomoč članov Zveze pri trženju ekološko pridelanih in predelanih živil,
- podpora članom v vseh vprašanih ekološkega kmetovanja,
- izvajanje projektov na področju ekološkega kmetijstva, promocije in trženja.

2.3.2 Kontrola ekoloških kmetij

Kontrola ekoloških kmetij v Sloveniji je organizirana od leta 1998 dalje. Nadzornik obišče kmetijo najmanj enkrat na leto, ne da bi prej najavil svoj prihod. Da ne pride do zapletov in sumničen je nujno, da kmet beleži stanje proizvodnje na kmetiji od dne, ko jo je prijavil v kontrolo. Nadzornik s pomočjo beležk, shranjenih računov, receptov za zdravila in semenskih deklaracij ugotovi: vrsto in količino kupljenega semena, sadik, gnojil, pripravkov za varstvo rastlin, krmil, sredstev za predelavo, čas in način izvedbe ukrepov za varstvo rastlin ter njihovo učinkovitost, velikost črede, način zdravljenja živali in spremljanje ekološkega pridelka/izdelka od pridelave do prodaje končnemu porabniku (Kocjan Ačko, 2000a).

Po natančnem ogledu napiše kontrolor poročilo za vsa področja kontrole (pridelava, predelava, prodaja). Ta poročila so sestavljena tako, da je nedvoumno napisano dejansko stanje na kmetiji ali v pridelovalnem obratu. Izpolnjeno kontrolno poročilo podpiše tudi pridelovalec oziroma odgovorni v pridelovalnem obratu in s tem potrdi verodostojnost kontrolnega poročila. Kontrolna poročila so osnova za certifikacijo. Če kontrolor pri pregledu ugotovi določene napake, po dogovoru s pridelovalcem ali odgovornim v pridelovalnem obratu določi rok, v katerem morajo biti pomanjkljivosti odpravljene. V primeru neupoštevanja predpisov in dogovorov je določenih pet stopenj kazni in sicer (Bavec in sod., 2001):

1. opozorilo pri manjših pomanjkljivostih, na primer nerednem spuščanju živali v izpust
2. obvezno natančnejše vodenje evidence
3. dodatna kontrola (na primer: treba je preverjati ali je pridelovalec do določenega roka odpravil pomanjkljivosti)
4. izključitev posameznega pridelka ali celotne pridelave na kmetiji iz prodaje z ekološko blagovno znamko (na primer zaradi uporabe nedovoljenega sredstva) in ponovna kontrola
5. prekinitev pogodbe o kontroli in izključitev kmetije iz registra ekoloških kmetij, na primer zaradi ponavljajočih se napak.

2.3.3 Organizacije za kontrolo

Na kmetijskem zavodu Maribor so že leta 1998 uvedli nadzorovanje prvih ekoloških kmetij ob pomoči največje avstrijske kontrolne službe ABG (Austria Bio Garante). Sočasno so ustanovili Oddelek za kontrolo ekološkega kmetijstva. S seminarji strokovnjakov ABG v organizaciji Inštituta za trajnostni razvoj so se usposobili prvi slovenski nadzorniki ekoloških kmetij.

Slika 1: Logotip inštituta za kontrolo in certifikacijo v kmetijstvu in gozdarstvu (Inštitut..., 2008)

Slika 2: Logotip inštituta za kontrolo in certifikacijo Univerze Maribor (IKC..., 2008)

Slika 3: Logotip organizacije za kontrolo Bureau Veritas (Bureau..., 2008)

2.3.4 Certificiranje

Certifikat je uraden dokument in mora v prometu spremljati vsako ekološko živilo. Poleg tega mora certifikat vsebovati še ime in naziv pridelovalca, kontrolno številko obrata, predpis po katerem je bil obrat certificiran, dobo veljavnosti certifikata, pogoje za ohranitev certifikata, datum in številko certifikata.

Certifikat se lahko izda le za živilo, če (Repič in sod., 2005):

- je bilo pridelano brez uporabe GSO,
- živilo oziroma njegove sestavine niso bile obsevane z ionizirajočim sevanjem,
- živilo vsebuje najmanj 95 % sestavin kmetijskega izvora iz ekoloških kmetijskih pridelkov,
- živilo vsebuje največ 5 % sestavin iz snovi, navedenih v prilogi II Pravilnika o ekološki pridelavi in predelavi kmetijskih pridelkov oziroma živil,
- je bila njegova pridelava kontrolirana,
- ga spremljajo dokumenti v skladu s pravilnikom.

2.3.5 Uporaba posebnih oznak v ekološkem kmetijstvu

2.3.5.1 Državni zaščitni znak »ekološki«

Kmetijski pridelek oziroma živilo je v Sloveniji dovoljeno označevati z oznako »ekološki« le tedaj, ko je bil pridelan oziroma predelan v skladu s pravilnikom in je zanj imenovana organizacija za kontrolo izdala certifikat (Hrustel Majcen in sod., 2001).

Zaščitni znak podeljuje Ministrstvo RS za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Direktorat za varno hrano, Sektor za varnost in kakovost hrane in krme.

Državni zaščitni znak je mogoče pridobiti za ekološka živila, ki vsebujejo najmanj 50% ekoloških sestavin slovenskega izvora. Na certifikatu je jasno napisano, kateri pridelki ali živila se smejo prodati pod oznako »ekološki« (Repič in sod., 2005).

Slika 4: Državni znak »ekološki« (Repič in sod., 2005)

2.3.5.2 Evropski logotip za ekološko kmetijstvo

Tudi evropski logotip za označevanje ekoloških kmetijskih pridelkov se lahko uporablja za tiste kmetijske pridelke oziroma živila, ki se pridelujejo oziroma predelujejo po pogojih, določenih s predpisi, ki urejajo ekološko pridelavo oziroma predelavo ter so pod

predpisanim nadzorom. Evropski logotip se lahko uporablja za kmetijske pridelke oziroma živila, ki so bila proizvedena v državah EU iz sestavin pridelanih v državah EU (Repič in sod., 2005).

1. 1. 2009 pa bo prišlo do spremembe trenutnega evropskega logotipa za ekološko kmetijstvo. Prav tako bo od tega dne dalje obvezna uporaba tega logotipa na ekoloških pridelkih, kar do 31. 12. 2008 ni potrebno. Tako bosta na vsakem pridelku oziroma živilu od 1. 1. 2009 najmanj dva obvezna zaščitna znaka (Ploj, 2008).

Slika 5: Evropski logotip za ekološko kmetijstvo (Repič in sod., 2005).

2.3.5.3 Blagovna znamka Biodar

Biodar je kolektivna blagovna znamka za živila, ki so bila pridelana in predelana po standardih za ekološko kmetovanje Zveze združenj ekoloških kmetov Slovenije. Biodar je prva slovenska registrirana blagovna znamka za označevanje živil iz kontrolirane ekološke pridelave v skladu z mednarodnimi standardi (Bavec, 2001).

Slika 6: Znak za blagovno znamko Biodar (Repič in sod., 2005)

2.3.5.4 Blagovna znamka Demeter

Slika 7: Znak za blagovno znamko Demeter (Repič in sod., 2005).

Demeter je mednarodna blagovna znamka za živila, ki so pridelana in predelana po standardih za biološko – dinamično kmetovanje. Demeter je ena prvih blagovnih znamk za

ekološka živila in je poznana po vsem svetu. Standardi Demeter se razlikujejo od nacionalnih predpisov in zakonodaje EU, saj so v posameznih zahtevah strožji od le-teh. Strožje zahteve dajejo živilom oznako Demeter večjo verodostojnost in zagotavljajo jamstvo potrošnikom (Repič in sod., 2005)

2.3.6 Podpore ekološkemu kmetijstvu

V Sloveniji se ekološko kmetovanje izvaja že od poznih osemdesetih let, pridelovalci pa so finančno podporo prvič prejeli v letu 1999 v obliki neposrednih plačil na hektar za pridelavo različnih kultur. V letu 1999 je bil v okviru Inšpektorata RS za kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo in lovstvo opravljen tudi supernadzor (nadzor nad nadzornimi organizacijami) nad prijavljenimi pridelovalnimi površinami. Leta 2001 je Slovenija sprejela Slovenski kmetijsko-okoljski program-SKOP, v okviru katerega so bili ekološki kmetje upravičeni do neposrednih plačil za uveljavljanje ukrepov tega programa. Pogoji za pridobitev neposrednih plačil ali subvencij pa so bili navedeni v vladnih uredbah (Ur. l. RS, št. 34/01). V okviru SKOP-a so bili ekološki kmetje upravičeni do plačil še v letu 2002 in 2003 (cit. po Agencija..., 2004).

Število pridelovalcev se vsako leto večja. V letu 1999 je za podporo zaprosilo 41 pridelovalcev, v letu 2004 pa že 1489 pridelovalcev. Kaže pa se izrazita potreba po večjih količinah pridelkov in organiziranem nastopanju na trgu, skupaj z osveščanjem potrošnikov in tudi pridelovalcev (Hrustel Majcen in sod., 2006).

Upravičenec lahko uveljavlja pravico do plačil za travinje (travniki, trave in travno deteljne mešanice na njivah, pašnikih) v uporabi le za ekološko rejo živine z obtežbo 0,2 do 1,9 GVŽ/ha kmetijskih zemljišč v rabi (Agencija..., 2004).

Preglednica 1: Obveznosti in pogoji, ki jih morajo izpolnjevati upravičenci v okviru Programa razvoja podeželja (Hrustel Majcen in sod., 2006)

Cilj	Vsebina - ekološko kmetovanje
Mehanizem	- plačilo za dodatno delo, ki je potrebno zaradi zahtevnejšega kmetovanja z namenom varovanja okolja
Izvedeni ukrep	- pridelava s posebnim nadzorom in tehnološkimi omejitvami
Pogoji	- upoštevanje »Pravilnika o ekološki pridelavi in predelavi kmetijskih pridelkov oziroma živil« in »Pravilnika o določitvi območij v Republiki Sloveniji, ki so primerna za ekološko čebelarjenje; - kmetijska zemljišča morajo biti v uporabi; - kontrola organizacije za kontrolo v tekočem letu (pridobitev pozitivnega poročila o opravljeni kontroli oziroma certifikat).
Indikatorji	Kontrolni - evidenca o ekološkem kmetovanju (število kmetij, ha, število živali), - obseg površin pod različnimi kulturami (ha), - evidentirana raba gnojil in fitofarmaceutskih sredstev, - število pridobljenih certifikatov. Dolgoročni - povečanje števila ekoloških kmetij (ha, število živali), - izboljšana kakovost pridelane hrane in zagotavljanje potencialnega zdravja potrošnikov, - izboljšanje lastnosti tal.

Preglednica 2: Neposredna plačila, namenjena ekološki pridelavi v obdobju 1999-2005 (Hrustel Majcen in sod., 2006)

Kultura – način rabe	1999 EUR/ha	2000 EUR/ha	2001 SKOP EUR/ha	2002 SKOP EUR/ha	2003 SKOP EUR/ha	2004 PRP EUR/ha
Poljščine	250,4	335,9	335,9	335,9	335,9	459,0
Trajni nasadi	312,9	503,9	503,9	503,9	503,9	795,9
Vrtnine na prostem	312,9	431,9	431,9	431,9	431,9	542,5
Vrtnine v zavarovanih prostorih	375,6	503,9	503,9	503,9	503,9	584,2
Travniki in pašniki	166,9	166,9				229,5
Pašniki			83,5	83,5	83,5	
Trajni travniki			166,9	166,9	166,9	
Travniški visokodebelni sadovnjaki			208,6	208,6	208,6	292,1
Vinogradi, hmeljišča, drevesnice						792,9

Preglednica 3: Višina plačil v okviru PRP 2004-2006 (SKOP) in PRP 2007-2013 (KOP) za ekološko kmetovanje (MKGP..., 2007).

Kultura	SKOP	KOP
Njive – poljščine	277,8	298,07
Vrtnine na prostem	328,8	551,45
Vrtnine na zavarovanih prostorih	354,0	487,90
Oljčniki z gostoto najmanj 150 dreves/ha, nasadi orehov in kostanjev z gostoto najmanj 120 dreves /ha za SKOP in 100 dreves/ha za KOP, sadovnjaki z ostalimi sadnimi vrstami najmanj 200 dreves /ha.	480,0	554,73
Travniški visokodebelni sadovnjaki z gostoto 50 – 200 dreves/ha	177,0	237,80
Vinogradi, hmeljišča, drevesnice	480,0	578,92
Travinje (trave, travno deteljne mešanice na njivah, trajno travinje)	139,2	227,55

1. Višina plačil v okviru PRP 2004–2006 (SKOP) (Uredba o plačilih za kmetijsko okoljske ukrepe iz Programa razvoja podeželja za Republiko Slovenijo 2004–2006 v letih 2007– 2010- Uradni list RS, št. 19/07).

2. PRP 2007–2013 (KOP) (Uredba o plačilih za ukrepe osi 2 iz Programa razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2007–2013 v letih 2007– 2013–Uradni list RS, št. 19/07) za ekološko kmetovanje v letu 2007 znaša (EUR/ha) (MKGP..., 2007).

Podpore bodo ekološki kmetje dobili tudi pri ukrepih, kot so (MKGP..., 2007):

- podpora kmetom, ki sodelujejo v shemah kakovosti (delno kritje stroškov kontrole),
- podpora skupinam proizvajalcev pri dejavnostih informiranja in pospeševanja prodaje za proizvode, ki so vključeni v sheme kakovosti hrane,
- podpore za ustanavljanje skupin proizvajalcev, kjer bodo ekološki kmetje pri ocenjevanju vlog prav tako pridobili večje število točk oziroma tudi višje plačilo.

3 MATERIAL IN METODE DELA

3.1 ANKETNI VPRAŠALNIK

Za potrebe analize stanja ekološkega kmetijstva v Koroški regiji smo sestavili anketni vprašalnik, s katerim smo zajeli velikostno strukturo, proizvodno usmeritev, organiziranost, mnenja anketirancev o stanju in sprejemanju novosti.

3.2 NAČIN IZVEDBE ANKETIRANJA

Raziskava je potekala po metodi anketiranja po pošti. Anketni vprašalnik smo konec januarja 2008 poslali na 150 kmetij, ki so bile v času raziskave vključene v kontrolo pri Inštitutu za kontrolo in certifikacijo v kmetijstvu in gozdarstvu Maribor, kjer smo tudi dobili njihove naslove. Vprašalniku je bila priložena tudi frankirana ovojnica z naslovom za povratno pošto.

Izpolnjene ankete so se vračale do začetka meseca marca. Odziv anketirancev je bil 48 %, kar pomeni, da se je vrnilo 72 izpolnjenih vprašalnikov.

3.3 OBDELAVA PODATKOV

Podatke, ki smo jih pridobili z anketnim vprašalnikom, smo obdelali z metodo opisne statistike in jih predstavili v preglednicah in slikah.

4 REZULTATI

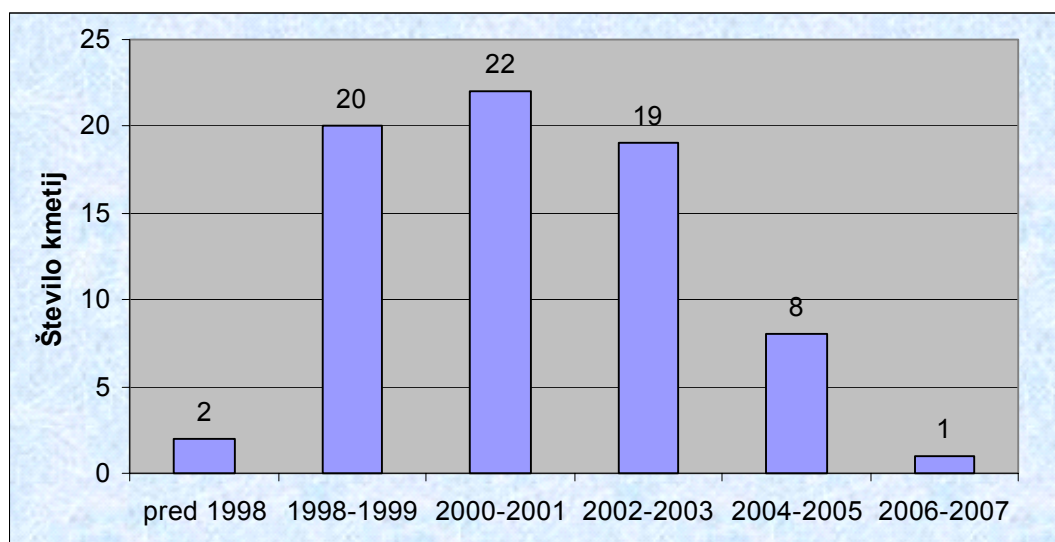
4.1 VSTOP V EKOLOŠKO KMETOVANJE

4.1.1 Začetek kmetovanja po smernicah za ekološko kmetovanje

Čeprav so bile smernice za ekološko kmetovanje izdane že leta 1997, pa so po teh standardih do leta 1998 kmetovali le trije odstotki anketirancev. Vzrok za to je dejstvo, da je MKGP šele leta 1999 namenilo ekološkim kmetom neposredno plačilo, zaradi manjšega pridelka kot pri konvencionalni pridelavi. Takrat in pozneje se je pokazalo, da je neposredno plačilo pomembna vzpodbuda kmetom k odločitvi za ekološko kmetovanje. V letih 1998 in 1999 je začelo po smernicah za ekološko kmetovanje kmetovati 28 % anketirancev. Največji odstotek anketirancev, ki so začeli z ekološkim kmetovanjem, je ugotovljen za leti 2000 in 2001, in sicer 31 %. Sledita leti 2002 in 2003 s 26 % in 2004 in 2005 z 11 %. V letih 2006 in 2007 se je z ekološkim kmetijstvom začel ukvarjati le en anketiranec.

Preglednica 4: Anketirani po letu začetka ekološkega kmetovanja, Koroška, 2008

Leto začetka	Število	Delež %
	N=72	N=100
Pred 1998	2	3
1998-1999	20	28
2000-2001	22	31
2002-2003	19	26
2004-2005	8	11
2006-2007	1	1

Slika 8: Anketirani po letu začetka ekološkega kmetovanja, Koroška, 2008

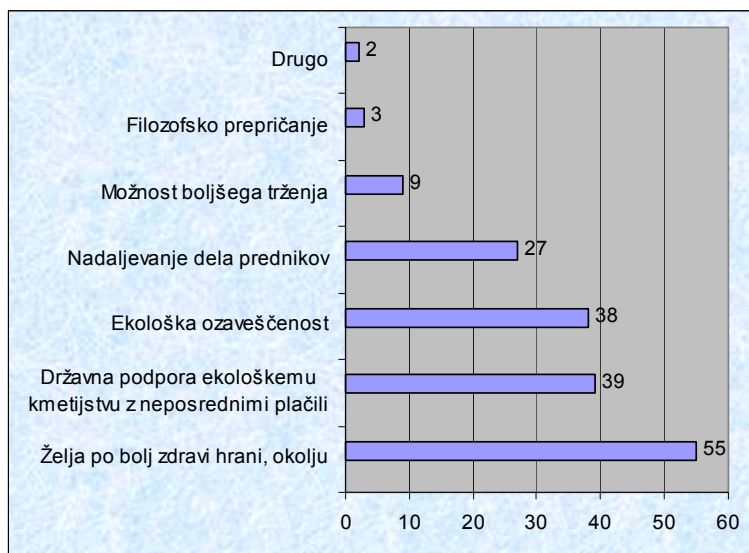
4.1.2 Razlogi za pristop k ekološkemu kmetovanju

Glavni razlog za pristop k ekološkemu kmetovanju je po navedbi anketirancev želja po zdravi hrani in okolju (76 %). Kot drugi najpogostejši razlog navajajo državo, ki takšen

način kmetovanja podpira z neposrednimi plačili in s tem izboljšuje ekonomsko stanje na kmetiji (54 %). Tretji po pogostosti, s 53 %, je ekološka ozaveščenost, četrti razlog, ki ga je navedlo 37 % anketiranih je nadaljevanje dela prednikov. Boljše trženje ekoloških izdelkov je kot razlog navedlo 13 % anketiranih. Štirje odstotki anketirancev kmetuje po standardih ekološkega kmetovanja zaradi filozofskega prepričanja, trije odstotki pa navajajo druge vzroke za pristop k ekološkemu kmetovanju.

Preglednica 5: Anketirani glede na vzrok za vstop v ekološko kmetovanje, Koroška, 2008

Razlogi	Število	Delež v %
	N=72	N=100
Želja po bolj zdravi hrani, okolju	55	76
Država podpora ekološkemu kmetovanju z neposrednimi plačili	39	54
Ekološka ozaveščenost	38	53
Nadaljevanje dela prednikov	27	37
Možnost boljšega trženja	9	13
Filozofsko prepričanje	3	4
Drugo	2	3

Slika 9: Anketirani glede na vzrok za vstop v ekološko kmetovanje, Koroška, 2008

4.1.3 Oblika kmetovanja

Po standardih za ekološko kmetijstvo kmetujejo vsi anketirani. Pri tem pa trije med njimi kmetujejo tudi po biološko-dinamični metodi.

4.1.4 Vključitev v kontrolo ekološkega kmetijstva

V kontrolo ekološkega kmetijstva je vključenih 71 anketiranih kmetij, kar je 99 odstotkov kmetij, ki so sodelovale v anketi. Vzrok za to je pridobivanje neposrednih plačil za nadzorovano pridelavo, do katerih je upravičen le kmetovalec, ki je vključen v kontrolo ekološkega kmetijstva in kmetuje po standardih za ekološko kmetijstvo, za pridobitev certifikata za prodajo proizvodov pod oznako ekološki.

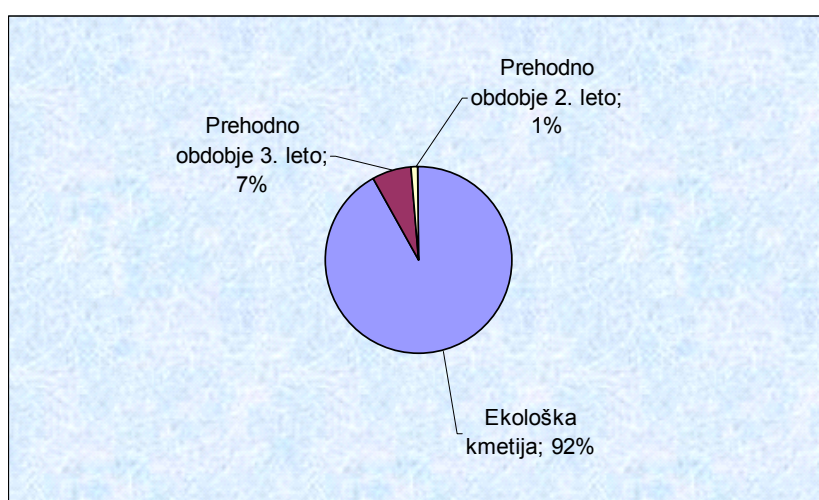
En anketiranec pa v času raziskave še ni bil vključen v kontrolo ekološkega kmetijstva.

4.1.5 Kmetije v kontroli ekološkega kmetijstva

Od skupno 71 kmetij, ki so vključene v kontrolo ekološkega kmetijstva, ima pogoje za ekološko kmetijo 65 kmetij, to je 92 %. Na poti do statusa ekološke kmetije je 6 kmetij, to je 8 % kmetij.

Preglednica 6: Anketirani po statusu kmetije v kontroli ekološkega kmetijstva, Koroška, 2008

Status	Število	Delež v %
	N=71	N=100
Ekološka	65	92
Prehodno obdobje 1. leto	-	-
Prehodno obdobje 2. leto	1	1
Prehodno obdobje 3. leto	5	7

Slika 10: Anketirani po statusu kmetije v kontroli ekološkega kmetijstva, Koroška, 2008

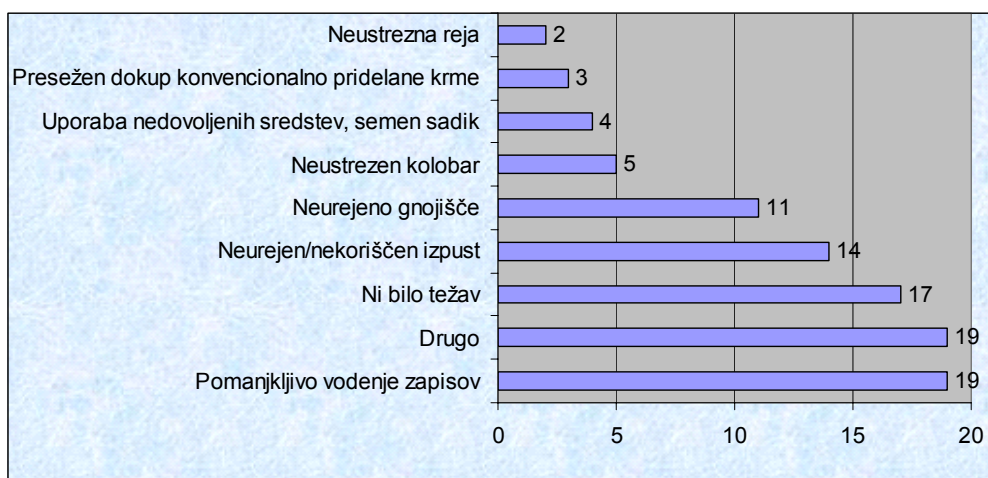
4.1.6 Težave pri izpolnjevanju pogojev za ekološko kmetijo

Preglednica 7: Anketirani po vrstah težav pri izpolnjevanju pogojev za ekološko kmetijo, Koroška, 2008

Težave	Število	Delež v %
	N=72	N=100
Pomanjkljivo vodenje zapisov	19	26
Ni bilo težav	17	24
Neurejen/nekoriščen izpust	14	19
Neurejeno gnojišče	11	15
Neustrezen kolobar	5	7
Uporaba nedovoljenih sredstev	4	6
Presežen dokup konvencionalno pridelane krme	3	4
Neustrezna reja	2	3
Drugo	19	26

Koroški ekološki kmetje so imeli največ težav pri pridobivanju statusa ekološke kmetije zaradi pomanjkljivega vodenja zapisov (26 %). Enak odstotek kmetov je navedlo druge vzroke. Sedemnajst anketirancev (24 %) meni, da ni bilo težav, štirinajst anketirancev je navedlo neurejen/nekoriščen izpust (19 %), enajst anketirancev (15 %) pa neurejeno gnojišče. Z neustreznim kolobarjem je imelo težave 5 anketirancev (7 %), 4 anketiranci pa

z uporabo nedovoljenih sredstev. S preseženim dokupom konvencionalno pridelane krme in neustrezno rejo se je soočilo 10 % vprašanih.

Slika 11: Anketirani po vrstah težav pri izpolnjevanju pogojev za ekološko kmetijo, Koroška, 2008

4.2 RAZPOLOŽLJIVI VIRI IN ZNAČILNOSTI PRIDELOVANJA

4.2.1 Starost gospodarja

Preglednica 8: Starost gospodarja na anketiranih ekoloških kmetijah, Koroška, 2008

Starost	Število	Delež v %
	N=72	N=100
>60 let	10	14
50-60 let	24	33
40-50 let	25	35
30-40 let	6	8
20-30 let	7	10
<20 let	-	-

Slika 12: Starost gospodarja na anketiranih ekoloških kmetijah, Koroška, 2008

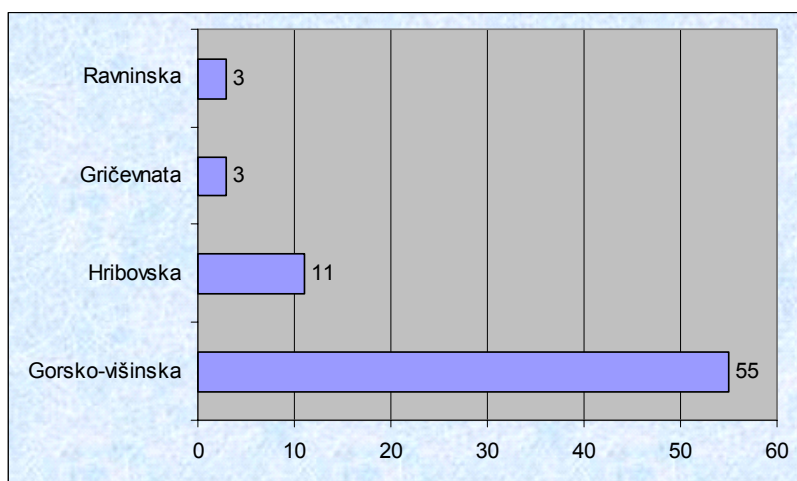
Večina gospodarjev ekoloških kmetij v Koroški regiji je starih med 40 in 50 let in sicer 25 oziroma 35 odstotkov. Približno enako število gospodarjev ima 50 do 60 let 10 gospodarjev (14 %) pa je starejših od 60 let. Gospodarjev mlajših od 40 let je 13, to je 18 odstotkov.

4.2.2 Vrsta kmetije glede na geografske in rastne razmere

55 (76 %) ekoloških kmetij je uvrščenih v kategorijo gorsko-višinska kmetija in spadajo v območja z omejenimi dejavniki v kmetijstvu. Le 17, ali 24 % anketiranih kmetij, je uvrščenih v kategorije hribovska, gričevnata ali ravninska kmetija.

Preglednica 9: Anketirani po tipu kmetije glede na višinsko lego, Koroška, 2008

Lega	Število	Delež v %
	N=72	N=100
Gorsko-višinska	55	76
Hribovska	11	16
Gričevnata	3	4
Ravninska	3	4

Slika 13: Anketirani po tipu kmetije glede na višinsko lego, Koroška, 2008

4.2.3 Velikost in načini rabe zemljišč

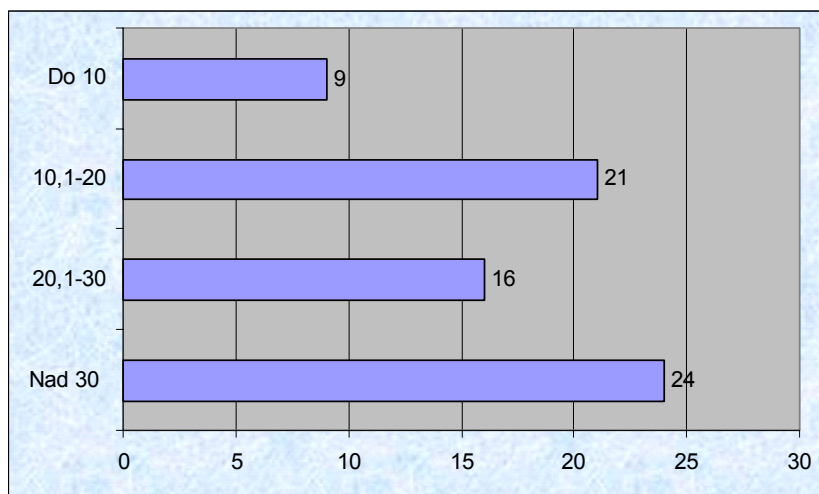
Rezultati ankete so pokazali, da anketirani ekološki kmetje gospodarijo v povprečju na 39,6 hektarjih zemljišč. Od vseh zemljišč predstavlja gozd kar 73 %, kar pomeni 28,8 ha na kmetijo. Anketirana kmetija ima tako v povprečju na razpolago 10,8 ha kmetijskega zemljišča. Med kmetijskimi zemljišči zaradi omejenih možnosti za rastlinsko pridelavo močno prevladujejo travniki in pašniki, ki jih je povprečno 9,7 ha/kmetijo. Anketirane kmetije imajo v povprečju 0,5 ha njiv in 0,4 ha sadovnjakov.

Preglednica 10: Anketirani po velikosti in načinu rabe kmetijskih zemljišč, Koroška, 2008

Način rabe	Skupno število hektarjev	Povprečno ha/kmetijo
Zemljišča skupaj	2775	39,6
Gozd	2018	28,8
Kmetijska zemljišča skupaj	756	10,8
Travniki in pašniki	681	9,7
Njive	37	0,5
Sadovnjaki	24	0,4
Druga zemljišča	14	0,2

Preglednica 11: Anketirani po velikosti kmetije, Koroška, 2008

Velikost kmetije/ha	Število	Delež v %
	N=70	N=100%
Do 10	9	13
10,1-20	21	30
20,1-30	16	23
Nad 30	24	34

Slika 14: Anketirani po velikosti kmetije, Koroška, 2008

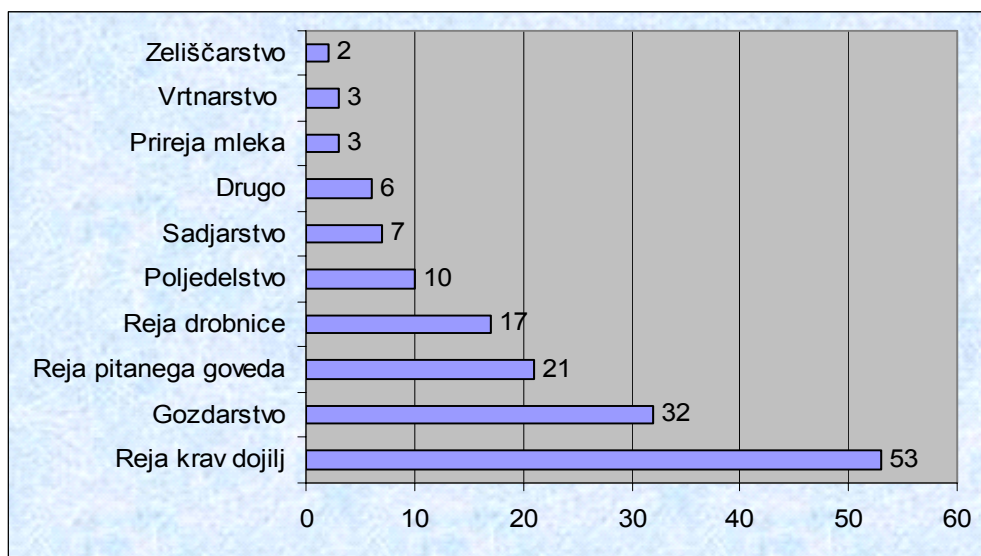
4.2.4 Proizvodna usmeritev na kmetiji

Preglednica 12: Anketirani po proizvodni usmeritvi, Koroška, 2008

Usmeritev proizvodnje	Število	Delež v %
	N=71	N=100
Reja krav dojilj	53	75
Gozdarstvo	32	45
Prireja mladega pitanega goveda	21	30
Reja drobnice	17	24
Poljedelstvo	10	14
Sadjarstvo	7	10
Drugo	6	8
Prireja mleka	3	4
Vrtnarstvo	3	4
Zeliščarstvo	2	3
Vinogradništvo	-	-

Na anketiranih kmetijah je glavna proizvodna usmeritev živinoreja, prevladujoča vrsta živali pa je govedo. Na 53 kmetijah (75 %) redijo krave dojlje, prireja mladega pitanega goveda pa poteka na 21 kmetijah (30 %). S prirejo mleka se ukvarja le 4 % anketirancev. Štirindvajset odstotkov anketirancev redi na svoji ekološki kmetiji drobnico. Na skoraj polovici anketiranih kmetij je glavni vir dohodka gozd (45 %), kar pa je povsem razumljivo, saj predstavlja gozd v skupni strukturi vseh zemljišč kar 73 %. S poljedelstvom se na tem območju ukvarja 10 kmetijskih gospodarstev (14%), kar pa je glede na majhen obseg njiv na kmetijo (0,5 ha) tudi pričakovano

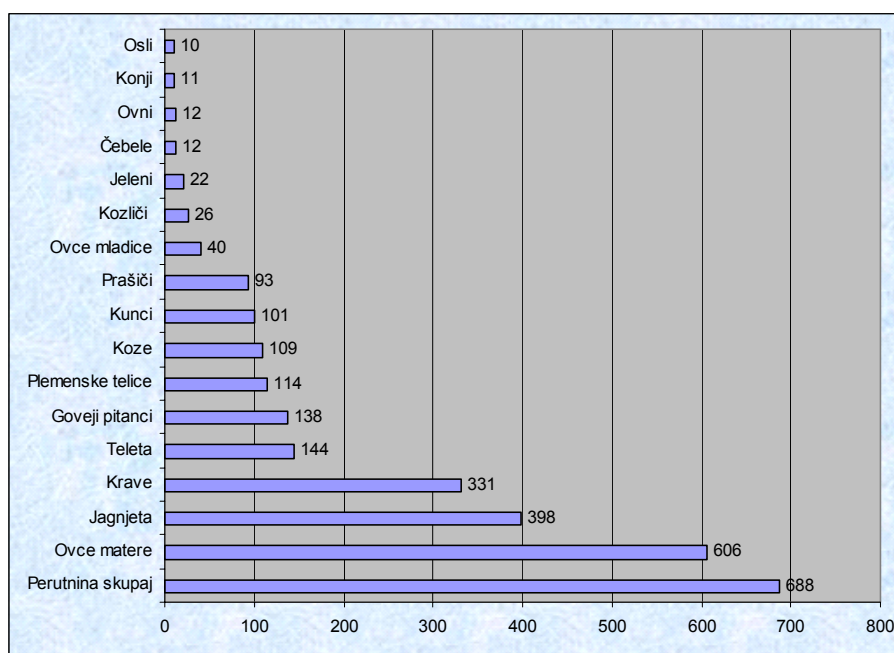
Slika 15: Anketirani po proizvodni usmeritvi, Koroška, 2008

4.2.5 Vrsta in število živali na kmetiji

Rezultati ankete so pokazali, da koroški ekološki kmetje na veliki večini kmetij redijo govedo, in sicer na 60 ali 83 % kmetij. Med posameznimi skupinami živali na anketiranih ekoloških kmetijah predstavlja drobnica 42 odstotkov vseh živali na kmetijah. Skupno imajo v lasti 1191 glav drobnice, največ je ovc mater, 606, in jagnjet, 398.

Na drugem mestu je govedo s 26 odstotki, na tretjem pa s 24 odstotki perutnina (skupaj 688 živali). Pri govedu so najbolj zastopane krave (331 glav), telet je 144, mladih govejih pitancev je 138, plemenskih telic pa 114. Skupaj anketiranci redijo 727 glav goveda.

Glede na rezultate ankete so na četrtem mestu kunci (101 žival), šele na petem mestu pa so prašiči s 93 živalmi (3%). V manjšem obsegu pa anketiranci redijo jelene (22), konje (11) in osle (10). Maloštevilni kmetje se ukvarjajo s čebelarstvom, saj je iz ankete razvidno, da vseh 72 kmetij premore le 12 panjev. Na koroških ekoloških kmetijah imajo v reji 2837 živali.

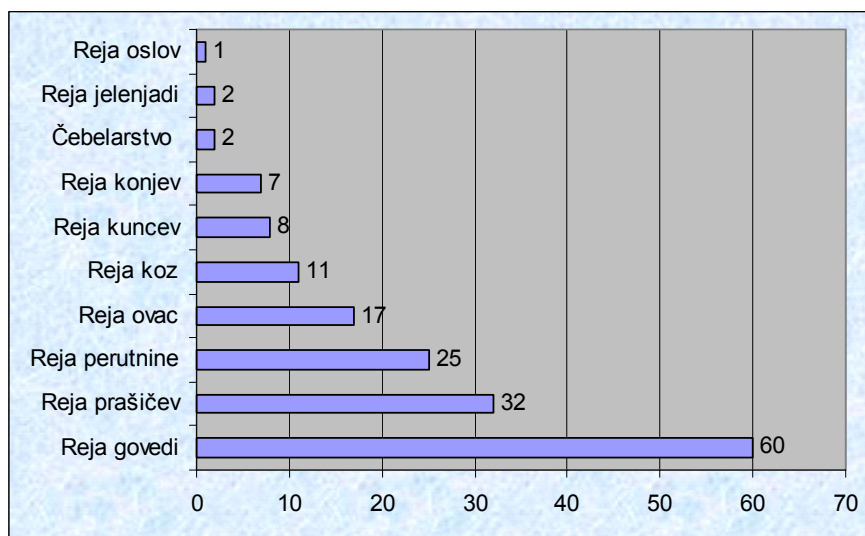

Slika 16: Anketirani po vrsti in številu živali na kmetijah, Koroška, 2008

Preglednica 13: Anketirani po vrsti in številu živali na kmetijah, Koroška, 2008

Vrsta živali	Število kmetij	Število živali	Povprečno na kmetijo
Govedo	60	727	21,1
Krave	60	331	5,5
Plemenske telice	49	114	2,3
Goveji pitanci	43	138	3,2
Teleta	46	144	3,1
Drobnica	28	1191	42,5
Ovce matere	17	606	35,6
Ovce mladice	9	40	4,4
Jagnjeta	15	398	26,5
Ovni	10	12	1,2
Koze	11	109	9,9
Kozliči	4	26	6,5
Prašiči	32	93	2,9
Konji	7	11	1,5
Kunci	8	101	12,6
Perutnina	26	688	26,4
Jeleni	1	22	22
Čebele	2	12 panjev	6
Osli	1	10	10

Slika 17: Anketirani po vrsti in številu rejenih živali na kmetijah, Koroška, 2008

Število posameznih skupin živali smo pomnožili s koeficientom GVŽ ter tako dobili število glav velike živine.

Na anketiranih ekoloških kmetijah tako prvo mesto zaseda govedo z 79,4 odstotki, kar pomeni skupno 580,6 GVŽ. Na drugem mestu najdemo drobnico s skupno 109,6 GVŽ, tretje mesto pa zasedajo prašiči s skupno 22,3 GVŽ. Četrto in peto mesto zasedata skupini konjev (skupno 11 GVŽ) in oslov (skupno 5 GVŽ). Perutnina pa na anketiranih ekoloških kmetijah predstavlja skupno 2,4 GVŽ. Skupno število GVŽ vseh živali je tako na anketiranih kmetijah 730,9. Ko skupno število delimo s skupnim številom hektarjev kmetijskih zemljišč, ki so njive, travniki, pašniki in vrtovi (732 ha), dobimo povprečno obremenitev 0,99 GVŽ/ha, oziroma 1 GVŽ/ha.

Preglednica 14: Anketirani po številu živali preračunanih na GVŽ, Koroška, 2008

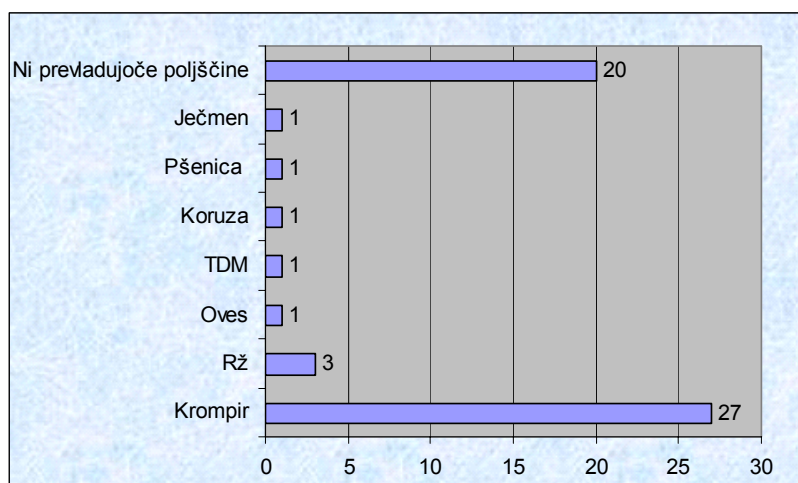
Skupina živali	Skupno število	Število GVŽ
Govedo	727	580,6
Drobnica	1191	109,6
Prašiči	93	22,3
Konji	11	11
Oslji	10	5
Perutnina	688	2,4

4.2.6 Pridelovanje poljščin na njivah

Na poljih koroških ekoloških kmetov prevladuje krompir, ki je prevladujoča poljščina na 27 (48 %) anketiranih kmetijah. Na treh kmetijah prevladuje na njivah rž, na dveh pa oves. Ječmen, pšenica, koruza in travno-deteljna mešanica (TDM) prevladujejo med poljščinami na po eni kmetiji. Na nekaj več kot tretjini anketiranih kmetij (20 ali 35 %) pa na njivah nima prevladujoče poljščine..

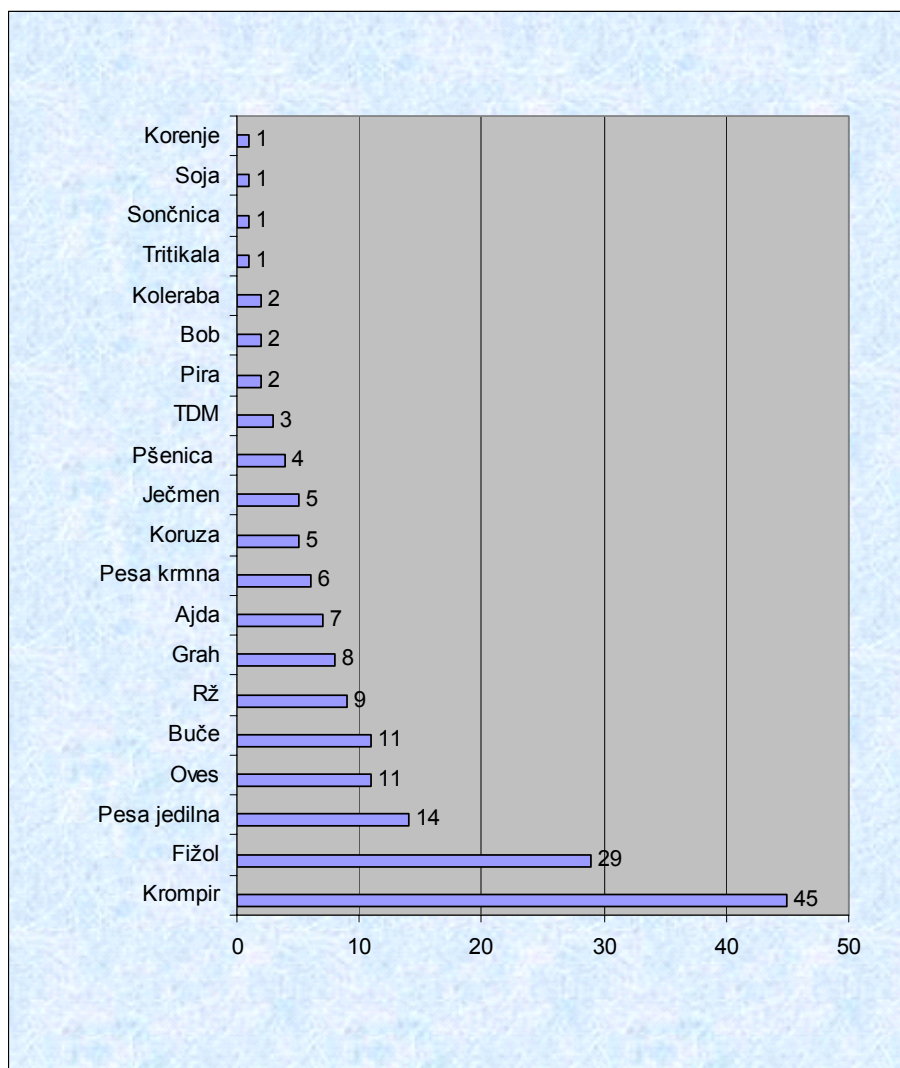
Preglednica 15: Anketirani po prevladujoči poljščini, Koroška, 2008

Delež posamezne poljščine	Število	Delež v %
	N=56	N=100
Na njivah prevladuje krompir	27	48
Na njivah prevladuje rž	3	5
Na njivah prevladuje oves	2	4
Na njivah prevladuje ječmen	1	2
Na njivah prevladuje pšenica	1	2
Na njivah prevladuje koruza	1	2
Na njivah prevladuje TDM	1	2
Ni prevladujoče poljščine	20	35

Slika 18: Anketirani po prevladujoči poljščini, Koroška, 2008

Nabor poljščin, ki jih na anketiranih kmetijah pridelujejo na njivah, je zelo pester, kar kaže slika 19.

Slika 19: Anketirani po pridelovanju posameznih poljščin, Koroška, 2008

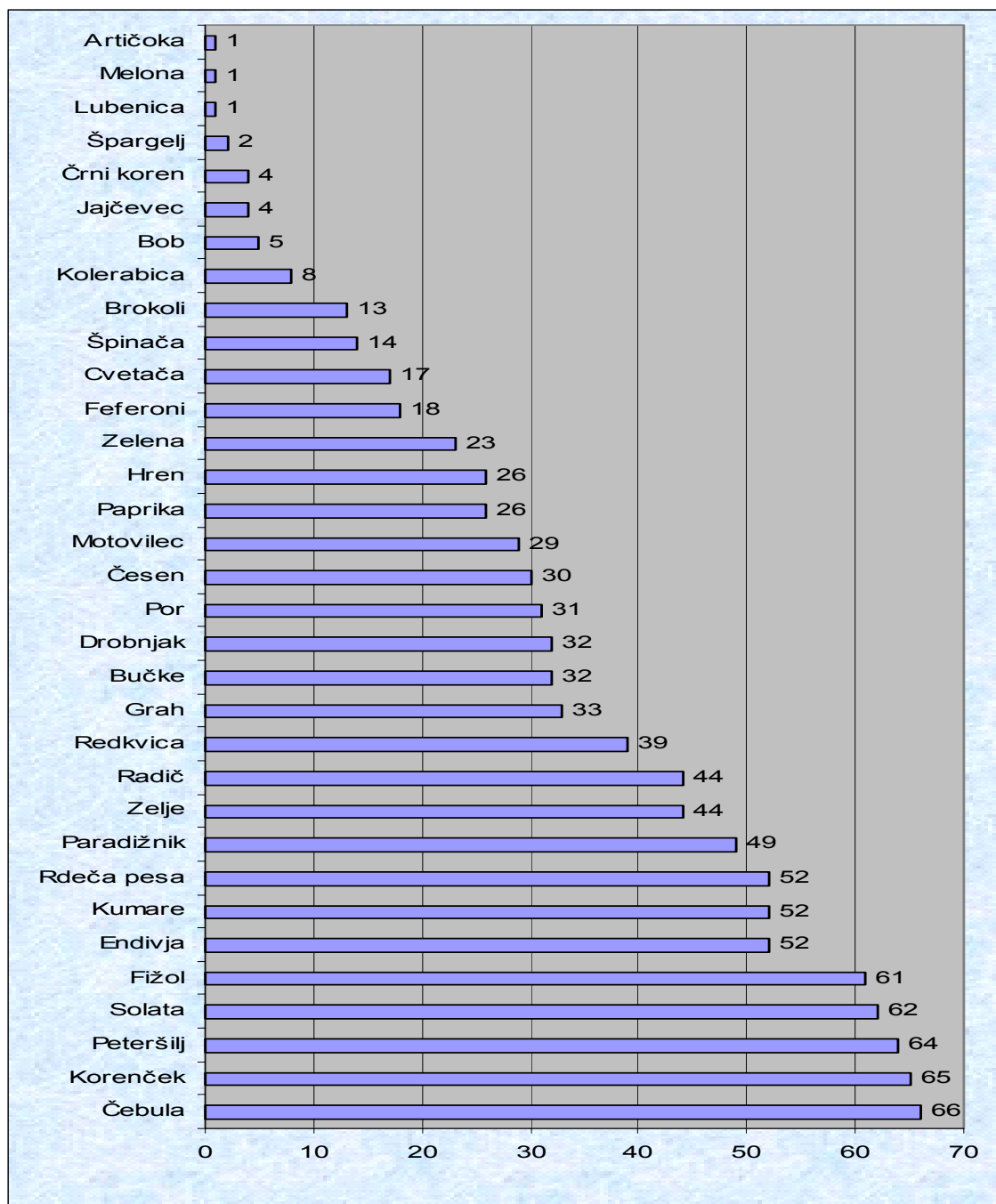
4.2.7 Pridelovanje vrtnin na njivah in vrtovih

Na več kot polovici anketiranih kmetij, 45 ali 63 %, ni prevladujoče vrtnine. Na enajstih (15 %) anketiranih kmetijah prevladuje solata, na šestih (8 %) fižol, na petih (7 %) čebula, na po dveh (3 %) korenček in paradižnik ter na eni zelje.

Preglednica 16: Anketirani po deležu posamezne vrtnine, Koroška, 2008

Delež posamezne vrtnine	Število	Delež v %
	N=72	N=100
Prevladuje solata	11	15
Prevladuje fižol	6	8
Prevladuje čebula	5	7
Prevladuje korenček	2	3
Ni prevladujoče vrtnine	45	63
Prevladuje paradižnik	2	3
Prevladuje zelje	1	1

Tudi nabor vrtnin, ki jih pridelujejo na anketiranih kmetijah je zelo širok, kar kaže slika 20.

Slika 20: Anketirani po pridelovanju posamezne vrtnine, Koroška, 2008

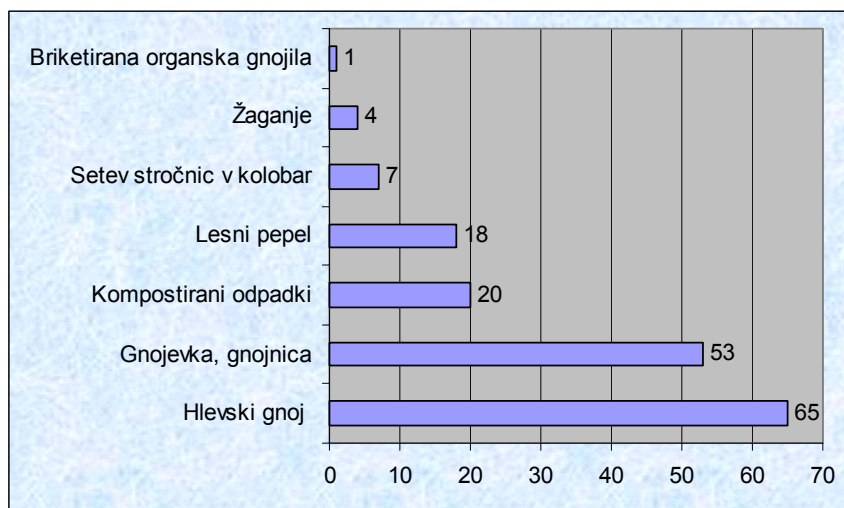
4.2.8 Gnojenje njiv, vrtov in travnikov

Hlevski gnoj je gnojilo, ga uporablja največ (90 %) anketiranih kmetij. Tri četrtine (74 %) uporablja gnojevko in gnojnice. Raba gnojevke in gnojnice se je v zadnjih letih zelo povečala, ker so morali vsi kmetje, ne samo ekološki, upoštevati nitratno direktivo o zgraditvi zbiralnikov za gnojevko in gnojnice. Kompostirane odpadke uporablja 28

odstotkov, lesni pepel pa 25 odstotkov anketiranih kmetij. Kot način gnojenja se izvaja tudi setev stročnic v kolobar, vendar se tega načina poslužuje le 10 odstotkov anketiranih kmetij. Razlog za tako nizek odstotek je verjetno potrebno iskati v prenizki poučenosti kmetov o prednostih setve stročnic v kolobar. Žaganje kot gnojilo uporablja 6 odstotkov anketirancev, briketirana organska gnojila pa za gnojenje poljščin, vrtin in travnikov uporablja le en anketiranec.

Preglednica 17: Anketirani po vrsti gnojila za gnojenje njiv, vrtov in travnikov, Koroška, 2008

Gnojilo	Število	Delež v %
	N=72	N=100
Hlevski gnoj	65	90
Gnojevka, gnojnica	53	74
Kompostirani odpadki	20	28
Lesni pepel	18	25
Setev stročnic v kolobar	7	10
Žaganje	4	6
Briketirana organska gnojila	1	1

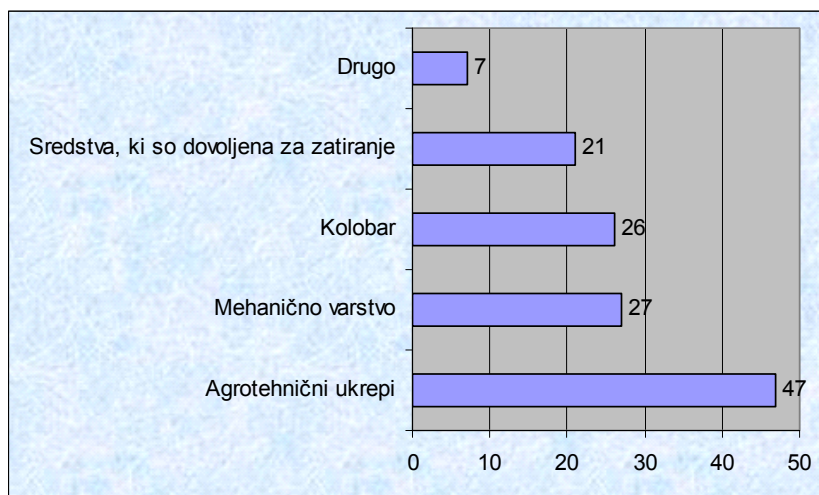
Slika 21: Anketirani po vrsti gnojila za gnojenje njiv, vrtov in travnikov, Koroška, 2008

4.2.9 Ukrepi za zatiranje bolezni, plevelov in škodljivcev

Največ anketirancev, (66 %), zatira povzročitelje bolezni, plevelov in škodljivcev z metodami okopavanja, rahljanja in drugimi opravili, ki jim agronomsko pravimo agrotehnični ukrepi. Mehanično varstvo (vabe, pasti) uporablja 38 % anketirancev, kolobarja pa se poslužuje 36 % anketirancev. V ekološkem kmetijstvu lahko v manjši meri uporabljamo tudi sredstva, ki so dovoljena za zatiranje. Ta način uporablja 29 % anketiranih. Deset odstotkov pa je navedlo druge ukrepe, kot so škropljenje s pripravki koprove, preslice in pepela.

Preglednica 18: Anketirani po ukrepih za zatiranje bolezni, plevelov in škodljivcev, Koroška, 2008

Zatiranje	Število	Delež v %
	N=72	N=100
Agrotehnični ukrepi	47	66
Mehanično varstvo	27	38
Kolobar	26	36
Sredstva, ki so dovoljena za zatiranje	21	29
Drugo	7	10

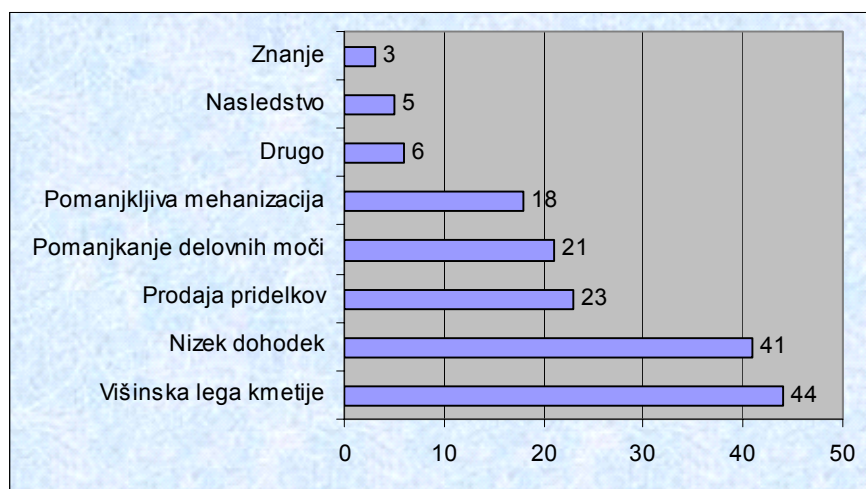
Slika 22: Anketirani po ukrepih za zatiranje bolezni, plevelov in škodljivcev, Koroška, 2008

4.2.10 Težave na ekološki kmetiji

Težave, ki pestijo anketirane kmetije pri ekološkem kmetovanju, so zelo različne narave.

Preglednica 19: Anketirani po vrstah težav pri ekološkem kmetovanju, Koroška, 2008

Težave	Število	Delež v %
	N=72	N=100
Višinska lega kmetije	44	61
Nizek dohodek	41	57
Prodaja pridelkov	23	32
Pomanjkanje delovnih moči	21	29
Pomanjkljiva mehanizacija	18	18
Drugo	6	8
Nasledstvo	5	7
Znanje	3	4

Slika 23: Anketirani po vrstah težav pri ekološkem kmetovanju, Koroška, 2008

Največ, 44 ali 61 % anketiranih, je kot glavno težavo navedlo višinsko lego kmetije. 41 anketirancev (57 %) meni, da je glavna težava na ekološki kmetiji nizek dohodek. Triindvajset ekoloških kmetovalcev je prepričanih, da je glavna težava na ekološki kmetiji prodaja pridelkov, 21 pa jih meni, da je največji problem pomanjkanje delovnih moči. Pomanjkljivo strojno opremo je kot glavno težavo ekološkega kmetovanja navedlo 13 (18 %) anketiranih ekoloških kmetovalcev. Nasledstvo je glavni problem pri petih (4 %) kmetovalcih, znanje pa pri treh. Šest anketiranih ekoloških kmetov (8 %) kot največjo težavo navaja druge dejavnike.

4.3 PRODAJA IN OCENA TRŽNIH RAZMER

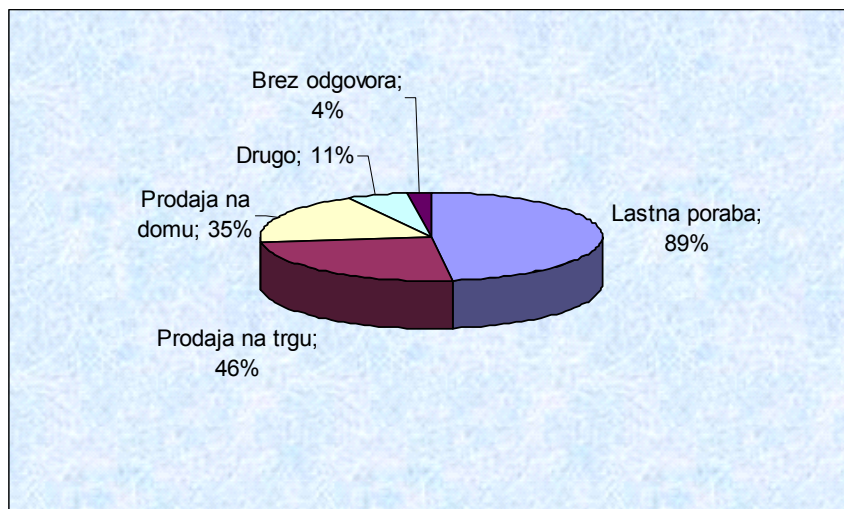
4.3.1 Poraba proizvodov pridelanih, predelanih, vzrejenih na ekološki kmetiji

Večina anketirancev (89 %) proizvode, ki jih pridelajo, vzredijo in predelajo, porabi za samooskrbo. Poleg tega jih skoraj polovica, 33 ali 46 %, pridelke tudi prodaja na trgu, tretjina, 25 ali 35 %, pa tudi na domu.

Preglednica 20: Anketirani po načinu uporabe proizvodov na ekoloških kmetijah, Koroška, 2008

Način uporabe	Število kmetij	Delež v %
	N=72	N=100
Lastna poraba	64	89
Prodaja na trgu	33	46
Prodaja na domu	25	35
Drugo	8	11
Brez odgovora	3	4

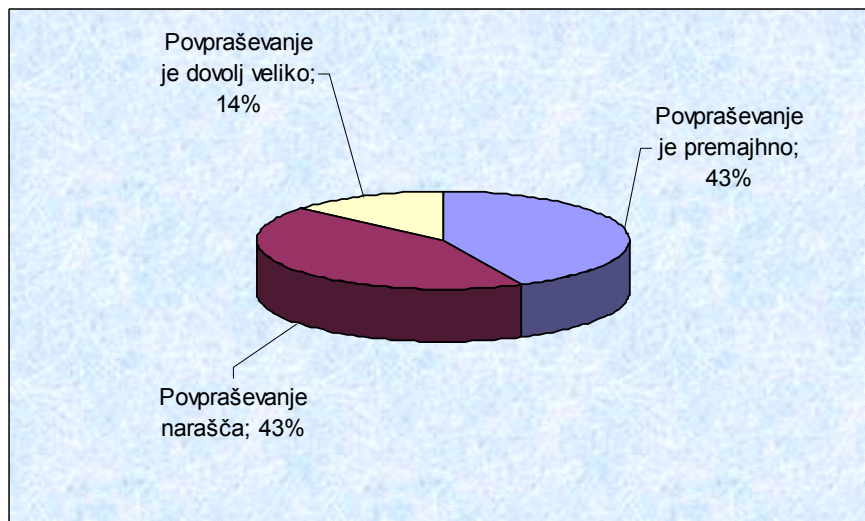

Slika 24: Anketirani po načinu uporabe proizvodov na ekoloških kmetijah, Koroška, 2008

4.3.2 Povpraševanje po ekološko pridelani hrani

Da je povpraševanje po ekološko pridelani hrani premajhno, meni 43 odstotkov anketirancev, prav tolikšen pa je odstotek tistih, ki menijo, da povpraševanje po hrani pridelani po standardih ekološkega kmetijstva, narašča. Štirinajst odstotkov anketirancev pa meni, da je povpraševanje po ekološko pridelani hrani dovolj veliko.

Slika 25: Anketirani po oceni povpraševanja po ekološko pridelani hrani, Koroška, 2008

4.3.3 Ustreznost cene ekološko pridelane hrane

Kar 60 (83 %) anketiranih meni, da je cena ekološko pridelane hrane prenizka. Z obstoječimi cenami pa je zadovoljnih 12 ali 17 % anketiranih ekoloških kmetovalcev.

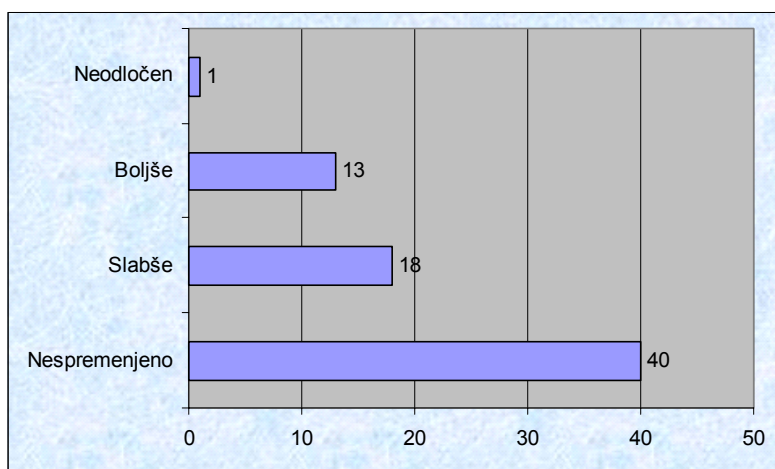

4.4 OCENA RAZMER NA PODROČJU EKOLOŠKEGA KMETOVANJA

4.4.1 Stanje ekološkega kmetijstva po vključitvi Slovenije v Evropsko unijo

Preglednica 21: Anketirani po oceni stanja ekološkega kmetijstva po vključitvi Slovenije v Evropsko unijo, Koroška, 2008

Ocena stanja	Število	Delež v %
	N=72	N=100
Nespremenjeno	40	56
Slabše	18	25
Boljše	13	18
Neodločen	1	1

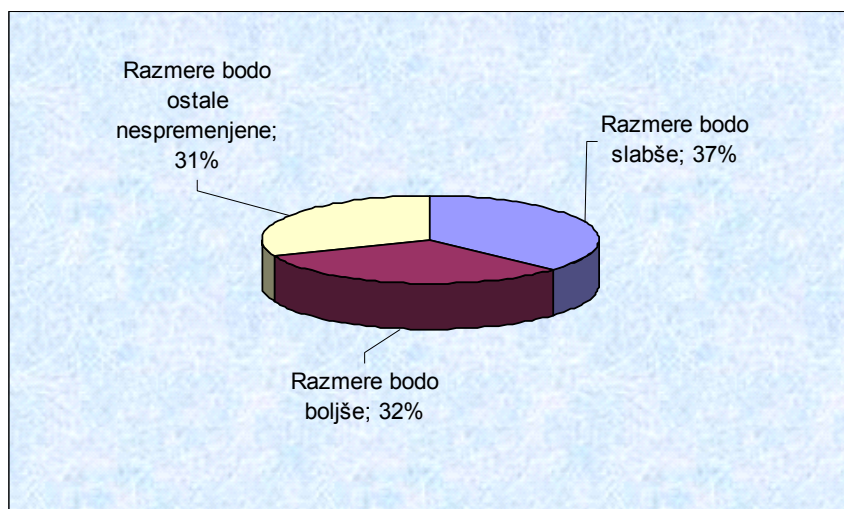
Slika 26: Anketirani po oceni stanja ekološkega kmetijstva po vključitvi Slovenije v Evropsko unijo, Koroška, 2008

Rezultati ankete so pokazali, da 56 odstotkov anketirancev meni, da se stanje ekološkega kmetijstva po vstopu Republike Slovenije v EU ni spremenilo. Petindvajset odstotkov meni, da so razmere za ekološko kmetovanje sedaj slabše, 18 odstotkov pa meni nasprotno, da so se izboljšale. En anketiranec pa nima natančno izoblikovanega mnenja.

4.4.2 Razmere v ekološkem kmetijstvu v prihodnje

Preglednica 22: Anketirani po oceni razmer v ekološkem kmetijstvu v prihodnje, Koroška, 2008

Ocena stanja v prihodnje	Število	Delež v %
	N=72	N=100
Razmere bodo slabše	27	37
Razmere bodo boljše	23	32
Razmere bodo ostale nespremenjene	22	31

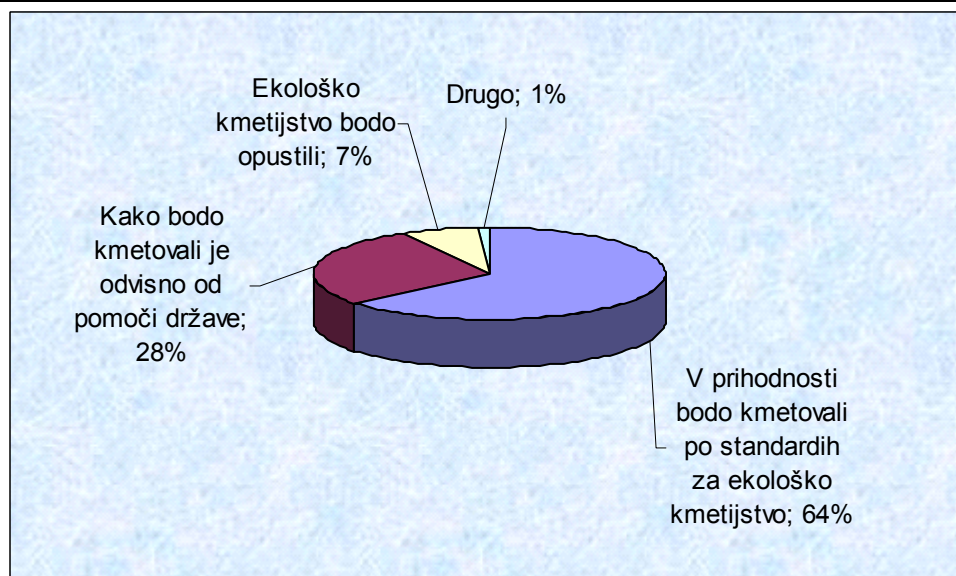
Slika 27: Anketirani po oceni razmer v ekološkem kmetijstvu v prihodnje, Koroška, 2008

Da bodo razmere v ekološkem kmetijstvu v prihodnje slabše, meni kar 37 % anketirancev. Nekaj manj, to je 32 %, je mnenja, da se bodo razmere za to vrsto kmetovanja izboljšale, 31 % pa pravi, da bodo razmere v ekološkem kmetijstvu ostale nespremenjene.

4.4.3 Kmetovanje po standardih ekološkega kmetovanja v prihodnje

Preglednica 23: Anketirani po namerah glede prihodnosti ekološkega kmetovanja na njihovih kmetijah, Koroška, 2008

Namere glede prihodnosti ekološkega kmetovanja na kmetiji	Število	Delež v %
	N=72	N=100
V prihodnosti bodo kmetovali po standardih za ekološko kmetijstvo	46	64
Kako bodo kmetovali je odvisno od pomoči države	20	28
Ekološko kmetijstvo bodo opustili	5	7
Drugo	1	1

Slika 28: Anketirani po namerah glede prihodnosti ekološkega kmetovanja na njihovih kmetijah, Koroška, 2008

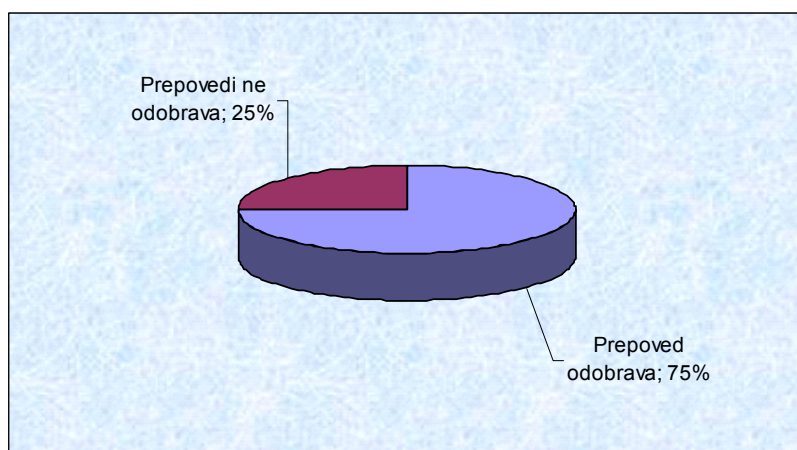
Večina (64 %) anketiranih bo kmetovala po standardih za ekološko kmetovanje tudi v prihodnje. Osemindvajset odstotkov jih meni, da je prihodnost njihovega ekološkega kmetovanja odvisna od finančne pomoči države. Sedem odstotkov bo prenehalo z ekološkim kmetovanjem. Drugo je kot razlog navedel en anketiranec (1 odstotek).

4.4.4 Zakonodaja, ki uravnava uporabo GSO-gensko spremenjenih organizmov

Anketirani v veliki meri podpirajo zakon, ki prepoveduje uporabo GSO, saj se je za to možnost odločilo 75 % anketirancev (54 kmetovalcev). Ostalih 25 % pa tega zakona ne podpira.

Preglednica 24: Anketirani po odnosu do prepovedi GSO, Koroška, 2008

	Število	Delež v %
Odnos do prepovedi uporabe GSO	N=72	N=100
Prepoved odobrava	54	75
Prepovedi ne odobrava	18	25

Slika 29: Anketirani po odnosu do prepovedi GSO, Koroška, 2008

5 RAZPRAVA IN SKLEPI

5.1 RAZPRAVA

Raziskavo stanja ekološkega kmetijstva v Koroški regiji smo izvedli s pomočjo anketiranja in na ta način prišli do naslednjih ugotovitev.

Ekološko kmetijstvo se je najbolj razširilo med leti 1998 in 2003, ko je s tem načinom kmetovanja začelo 85 odstotkov anketiranih kmetovalcev. Ekološko kmetijstvo je način sonaravnega kmetovanja, po katerem kmetujejo vsi ekološki kmetovalci, ki so sodelovali v anketi. Trije anketiranci uporabljajo tudi metode biološko-dinamičnega kmetovanja.

Večina kmetov je začela po ekoloških standardih kmetovati zaradi želje po zdravi hrani in okolju. Veliko pa je k odločitvi za tovrstno kmetovanje pripomogla tudi država z višjimi neposrednimi plačili kot za konvencionalno kmetovanje.

Velika večina zemljišč na anketiranih kmetijah je uvrščenih v območje z omejenimi dejavniki v kmetijstvu. Večina anketiranih kmetovalcev (61 %) kot največjo težavo navaja višinsko lego njihove ekološke kmetije. Menijo tudi, da so cene ekološko pridelane hrane prenizke, in je zato dohodek na kmetijah nižji, kar kot največjo težavo svoje kmetije izpostavlja 57 % ekoloških kmetovalcev. Kmetijski in gospodarski strokovnjaki bodo v prihodnje vsekakor morali najti način, kako izboljšati razmere na trgu ekološko pridelane hrane. Po rezultatih ankete se namreč 32 % kmetovalcev srečuje z različnimi težavami pri prodaji ekološko pridelanih pridelkov in vzrejenih živali.

Poseben problem je tudi starost nosilcev dejavnosti na anketiranih kmetijah, saj je na teh kmetijah samo 18 % gospodarjev mlajših od 40 let. Večina jih je starih 50 let in več.

Zelo dobra je vključenost ekoloških kmetov v kontrolo ekološkega kmetijstva, saj so vanjo vključeni skoraj vsi kmetovalci. Z vključitvijo v eno od kontrolnih organizacij ima kmet možnost, da pridobi certifikat, s katerim dokaže, da se na njegovi kmetiji pridelujejo in predelujejo pridelki ter redijo živali po standardih, ki jih določajo pravila ekološkega kmetijstva. Kmet je upravičen prejemati neposredna plačila namenjena za ekološko kmetovanje samo pri pridobitvi ustreznega certifikata. Status »ekološka kmetija« ima 92 % anketiranih kmetij, 8 % pa je v prehodnem obdobju 2. in 3. leto.

Ko so se kmetje odločili, da bodo svoje kmetije preusmerili v ekološko kmetovanje, jih je največ (26 %) imelo težave s sprotnim in natančnim vodenjem zapisov, kar je pogoj za pridobitev ustreznega certifikata. Nekoliko manjši je odstotek kmetov, ki s preusmeritvijo niso imeli težav. Kmetovalci so imeli težave tudi z zagotovitvijo in ustreznim izpustom za živali ter z ureditvijo gnojišč ter zbiralnikov za gnojevko in gnojnico.

Koroška krajina je v veliki meri poraščena z gozdovi. Zato ni presenetljivo, da je gozdov v skupni strukturi vseh zemljišč na anketiranih kmetijah kar 73 %. Povprečna velikost anketiranih ekoloških kmetij je 39,6 ha. Vzrok za tako velikost kmetij pa je seveda v gozdnatosti pokrajine. Povprečno število hektarjev kmetijskih zemljišč na kmetijo je 10,8 ha. V vseh zemljiščih, s katerimi razpolagajo anketirane kmetije, je kmetijskih zemljišč

756 ha ali 27 %. Večina teh zemljišč je uvrščenih v območja z omejenimi dejavniki v kmetijstvu. V strukturi kmetijskih zemljišč prevladujejo travniki in pašniki. Anketirane kmetije tako razpolagajo s skupno 681 hektarjev travnikov in pašnikov ali 90 % vseh kmetijskih zemljišč, s katerimi razpolagajo. Zaradi tega je na večini kmetij glavna usmeritev v živinorejo. Največ anketiranih kmetovalcev redi govedo (krave dojlje, mladi pitanci, teleta, krave molznice, plemenske telice). Ker gozd na večini anketiranih kmetij zavzema največ zemljišč, se 45 % anketiranih ukvarja z gozdarstvom. Zaradi manj ustreznih rastnih, zlasti podnebnih razmer se s poljedelstvom in sadjarstvom ukvarja le 24 % anketiranih.

Na kmetijah redijo različne vrste živali. Številčno je najbolj zastopana drobnica (1191 živali). Sledi govedo, ki šteje skupaj 727 živali. Da lahko ugotovimo obremenitev GVŽ na hektar kmetijskega zemljišča, moramo preračunati posamezno skupino živali v GVŽ. Po teh izračunih ugotovimo, da je na prvem mestu govedo s 580,6 GVŽ. Sledijo mu drobnica s 109,6 GVŽ, in prašiči s 22,3 GVŽ. Skupno število vseh živali na anketiranih kmetijah je 2837 glav, ali 730,9 GVŽ. Ko skupno število GVŽ delimo s skupnim številom obdelovalnih kmetijskih zemljišč, ki so njive, travniki, pašniki in vrtovi (732 ha), dobimo povprečno obremenitev 0,99 GVŽ/ha, kar je približno 1 GVŽ/ha.

Na anketiranih ekoloških kmetijah je skupno 37 ha njiv., na katerih prevladuje krompir, medtem ko so žita (pšenica, ječmen, oves, rž, pira, ajda, tritikala) manj razširjena. Na gredah in na manjših njivah gojijo tudi vrtnine, kot so čebula, korenček, peteršilj, solata in fižol.

Za gnojenje polj, vrtov in travnikov večinoma uporabljajo hlevski gnoj ter gnojnico in gnojevko. Manj kmetovalcev gnoji s kompostiranimi odpadki in lesnim pepelom. Samo 10 % anketiranih kmetov uvršča v kolobar stročnice, ki jih agronomska stroka še posebej priporoča. Bolezni, pleveli in škodljivci zatirajo z agrotehničnimi ukrepi, saj se le-teh poslužuje 66 % anketirancev. Kolobar v ta namen redno uporablja 36 % anketiranih, kar kaže na to, da ekološki kmetje še ne kolobarijo v potrebnem obsegu.

Večina anketiranih kmetij (89 %) proizvode, ki jih pridelajo, vzredijo in predelajo, porabi za samooskrbo. Poleg tega jih skoraj polovica, 33 ali 46 %, pridelke tudi prodaja na trgu, tretjina, 25 ali 35 %, pa tudi na domu. S sedanjimi cenami ekološko pridelane hrane ni zadovoljnih 83 % anketirancev, ker menijo, da so prenizke, preostali (17 %) pa je s cenami za ekološko hrano zadovoljnih.

S predlogom zakona o prepovedi uporabe GSO v kmetijstvu se strinja 75 % vprašanih, nasprotuje pa mu 25 % anketirancev.

Republika Slovenija je leta 2004 vstopila v Evropsko unijo. Da se razmere za ekološko kmetovanje z vstopom niso spremenile meni 56 % anketirancev, da so boljše 18 odstotkov kmetov, poslabšanje razmer pa je zaznalo 25 % anketiranih ekoloških kmetov.

Glede razmer, ki bodo v ekološkem kmetijstvu v prihodnje, je pesimistično razpoloženih 37 % kmetov, optimistično pa zre v prihodnost 32 % anketiranih. Da se razmere v prihodnje ne bodo pomembno spremenile oziroma bodo ostale enake meni 31 %

anketiranih ekoloških kmetov. V prihodnje bo po standardih ekološkega kmetovanja še naprej kmetovalo 64 % anketiranih, 28 % kmetov zavezanost ekološkemu kmetovanju pogojuje z višino neposrednih plačil, 7 % pa v prihodnje ne bo več kmetovalo po standardih ekološkega kmetijstva.

5.2 SKLEPI

- Večina opazovanih ekoloških kmetij na Koroškem je začela kmetovati po standardih ekološkega kmetijstva med leti 1998 in 2003.
- K odločitvi za ekološko kmetovanje je anketirane kmetovalce vodila predvsem želja po bolj zdravi hrani in okolju.
- Večina, to je 76 % preučevanih ekoloških kmetij je uvrščenih med gorsko-višinske kmetije.
- Vključenost anketiranih ekoloških kmetij v kontrolo ekološkega kmetijstva je 99 %, status ekološka kmetija pa ima 92 odstotkov anketiranih kmetij.
- Povprečna starost gospodarja na preučevanih ekoloških kmetijah je nad 50 let.
- Povprečna velikost anketiranih ekoloških kmetij je 39,6 ha. Gozda je 28,8 ha, kmetijskih zemljišč pa 10,8 ha. Travniki in pašniki predstavljajo 90 odstotkov vseh kmetijskih zemljišč.
- Glavna dejavnost anketiranih ekoloških kmetij je večinoma živinoreja, kjer prevladuje govedoreja. Anketirane ekološke kmetije v povprečju redijo 10 GVŽ.
- Obremenitev kmetijskih zemljišč na anketiranih kmetijah je približno 1 GVŽ/ha.
- Krompir je najbolj zastopana poljščina na njivah anketiranih koroških ekoloških kmetov.
- Večina, to je 56 %, anketiranih pravi, da vstop Slovenije v Evropsko unijo stanja na področju ekološkega kmetijstva ni spremenil.
- Glede razmer v ekološkem kmetijstvu v prihodnje anketirani niso najbolj optimistični, saj 37 % anketirancev napoveduje poslabšanje razmer, 32 % anketiranih pa v prihodnost ekološkega kmetijstva zre bolj optimistično.
- Anketirani bodo v veliki večini tudi v prihodnje kmetovali po standardih ekološkega kmetijstva, tako jih namreč meni 64 %.
- Anketirani v veliki večini podpirajo prepoved uporabe GSO v kmetijstvu.

6 POVZETEK

Sonaravno kmetijstvo zadovoljuje potrebe prebivalstva po kakovostnih in varnih živilih visoke prehranske vrednosti, ohranja biotsko raznolikost in kulturno krajino ter dolgoročno varuje okolje in naravne vire. Sonaravno kmetijstvo se je začelo v Sloveniji razvijati konec osemdesetih let prejšnjega stoletja. Leta 1997 je MKGP izdalo Smernice za ekološko kmetijstvo, ki so postale podlaga za kontrolo ekoloških kmetij leta 1998. Od začetnih 41 kmetij leta 1999 se je število kmetij, ki so vključene v kontrolo ekološkega kmetijstva, do leta 2007 povečalo na 1999 kmetijskih gospodarstev. To predstavlja 2,6 odstotka vseh kmetij v Sloveniji. Skupno je bilo v letu 2007 v kontroli 29.220 ha ekoloških obdelovalnih zemljišč, število izdanih certifikatov pa 1.611.

Z raziskavo smo ovrednotili stanje ekološkega kmetijstva v Koroški regiji. Problematiko smo preučili s pomočjo ankete, ki smo jo konec januarja 2008 poslali na 150 ekoloških kmetij vključenih v kontrolo ekološkega kmetijstva na Koroškem. Na anketo se je odzvalo 72 oziroma 48 % vseh nagovorjenih kmetij. Analiza rezultatov ankete je pokazala, da:

- je največ kmetov pristopilo k ekološkemu kmetijstvu med leti 1998 in 2003. Vsi kmetje kmetujejo po standardih za ekološko kmetovanje, trije vključujejo tudi biološko-dinamično metodo. Kmetje so se za ekološko kmetovanje odločili zaradi želje po bolj zdravi hrani in okolju. Poleg tega so jih pritegnila tudi ponujena neposredna plačila;
- je povprečna starost gospodarjev ekoloških kmetij nad 50 let;
- je največja težava ekoloških kmetij hribovita in gorata pokrajina;
- se največ anketirancev ukvarja z živinorejo, kjer je glavna dejavnost govedoreja, veliko ekoloških kmetov pa izkorišča gozd, ki na tem območju predstavlja 73 odstotkov vseh zemljišč, ki jih imajo kmetovalci v lasti. Na kmetijah v povprečju redijo 10 GVŽ;
- je povprečna velikost kmetijskih zemljišč na kmetiji 10,8 ha, pri čemer travniki in pašniki zavzemajo 90 % vseh obdelovalnih kmetijskih zemljišč;
- je obremenitev kmetijskih zemljišč z živinorejo 1 GVŽ/ha;
- na njivah in vrtovih pridelujejo najrazličnejše vrtnine in poljščine, po obsegu pa prevladuje krompir.
- je na kmetiji pridelano namenjeno predvsem samooskrbi, kot tudi prodaji na tržnicah ali pa na domu;
- s povpraševanjem potrošnikov po ekoloških pridelkih kmetje niso najbolj zadovoljni, še bolj pa so nezadovoljni nad cenami;
- so z novostmi v ekološkem kmetijstvu in kmetijstvu nasploh kmetovalci dobro seznanjeni. Večina se strinja s prepovedjo uporabe sort vzgojenih s pomočjo gensko spremenjenih organizmov (GSO);
- po njihovem mnenju vključitev Slovenije v Evropsko unijo stanja ekološkega kmetijstva ni spremenila;
- so glede razmer ekološkega kmetijstva v prihodnje mnenja deljena.

7 VIRI

Agencija Republike Slovenije za kmetijske trge in razvoj podeželja.

<http://www.arskrp.gov.si> (9. apr. 2008)

Bavec M., Repič P., Slabe A., Poštrak N., Miklavc J. 2001. Ekološko kmetijstvo. Ljubljana, ČZD kmečki glas d.o.o.: 448 str.

Bavec M. 2001. Katalog dovoljenih sredstev za ekološko kmetovanje 2003. Maribor, Oddelek za kontrolo ekološkega kmetijstva pri KGZS-Zavod Maribor: 67 str.

Bureau Veritas. Logotip kontrolne organizacije.

<http://www.bureauveritas.si> (4. feb. 2008)

Benčević K. 1993. BIODKONT. Osnove biološkega poljedelstva. Zagreb, Poslovna zajednica za stočarstvo: 182 str.

Biodar. Logotip združenja Biodar. 2008

http://www.kalcek.com/images/oznaka_biodar.bmp (5. feb. 2008)

Bratuša A. 2001. Združenje ekoloških kmetov osrednje Slovenije. Ljubljana, Združenje ekoloških kmetov: zloženska

Demeter. Logotip združenja Demeter. 2008.

<http://www.ekonet.si> (5. feb. 2008)

Evropski logotip za ekološko kmetovanje. 2008

<http://www.organic.com.au> (9. apr. 2008)

Hrustel Majcen M., Vrečko K., Paulin J. 2001. Ekološki pridelki in ekološka živila. Ljubljana Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano: zloženska

Hrustel Majcen M., Jurcan S., Vrečko K. 2006. ANEK (Akcijski načrt razvoja ekološkega kmetijstva v Sloveniji do leta 2015. Ljubljana, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP): 72 str.

IKC Inštitut za kontrolo in certifikacijo Univerze Maribor.

<http://ikc-um.si> (4. feb. 2008)

Inštitut za kontrolo in certifikacijo v kmetijstvu in gozdarstvu.

<http://www.kon-cert.si> (4. feb. 2008)

Kocjan Ačko D. 2000a. Odločilna je blagovna znamka. Naša žena, 10:85-85

Kocjan Ačko D. 2000b. Alternativne oblike kmetovanja. V: Novi izzivi v poljedelstvu 2000. Tajnšek A., Šantavec I. Ljubljana, Slovensko agronomsko društvo: 244-251

Kocjan Ačko D. 2000c. Dobra hrana tudi brez kemije. Naša žena, 9:66-77

Kocjan Ačko D., Medved A., Komat A., Aleksič V. 2005. Osnove ekološkega kmetovanja. V: Promocija ekološkega kmetijstva in okoljskih standardov v kmetijstvu-vzpodbujanje slovenskih lokalnih oblasti k podpori in razvoju ekološkega kmetijstva in z njimi povezanih dejavnosti. Ljubljana, Zveza združenj ekoloških kmetov Slovenije: 3-7

Krišković P. 1993. Biološko pridelovanje hrane. Ljubljana, Kmečki glas: 217 str.

MKGP-Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. 2007.
<http://www.mkgp.gov.si> (25. apr. 2008).

Ploj M. 2008. Povzetek posveta.
<http://www.kmetzav-mb.si-Povzetek-posveta-EKO.doc>

Repič P., Bavec M., Štabuc Starčević D., Vučko I. 2005. Dovoljena sredstva za ekološko kmetijstvo 2005. Maribor, Fakulteta za kmetijstvo, Inštitut za kontrolo in certifikacijo v kmetijstvu: 119 str.

Slabe A. 2000. Ekološko kmetijstvo-za dobro ljudi in okolja. Ljubljana, Združenje ekoloških kmetov Slovenije: zloženska

ZAHVALA

Zahvaljujem se mentorici viš. pred. dr. Darji KOCJAN AČKO za vse strokovne nasvete, navodila, priskrbljene strokovne članke, za vso pomoč, ki sem je bil deležen v času nastajanja tega diplomskega dela.

Za sodelovanje se prav tako zahvaljujem članici komisije prof. dr. Katji VADNAL in predsedniku prof. dr. Ivanu KREFTU za sodelovanje pri diplomskem delu.

Hvala tudi poslovni asistentki Inštituta za kontrolo in certifikacijo v kmetijstvu in gozdarstvu Jožici PUŠAVER za posredovane naslove ekoloških kmetov za območje Koroške. Hvala tudi vsem gospodarjem kmetij, ki so izpolnili anketne vprašalnike.

Zahvaljujem se tudi dekletu in družini za vso pomoč in podporo v času nastajanja tega diplomskega dela.

Zahvaljujem se vsem, ki so mi kakorkoli pomagali pri delu.

PRILOGA

ANKETNI VPRAŠALNIK

DRAGI EKOLOŠKI KMETJE!

Pred vami je anketni vprašalnik, ki je temelj moje zadnje in končne naloge-diplome. Sem študent visokošolskega strokovnega študija agronomije na Biotehniški fakulteti v Ljubljani.

Ker varovanje narave in s tem ekološko kmetijstvo pridobiva v Sloveniji med pridelovalci, kupci in nekaterimi strokovnjaki, ki vidijo v kmetijstvu trajnostno razvijajoč sistem, vse večjo veljavo, sem se odločil, da tudi sam naredim nekaj v tej smeri.

S pomočjo vprašalnika, ki sem ga poslal na večino ekoloških kmetij na Koroškem, bom predstavil stanje ekološkega kmetijstva v naši regiji in dal nekaj napotkov za prihodnji strokovni in regijski razvoj.

Podatki zbrani s vprašalnikom bodo namenjeni izključno potrebam diplomske naloge. Tajnost vaših odgovorov bo zagotovljena.

Da pa bom dobil čim boljši vpogled v ekološko kmetovanje v Koroški regiji, Vas prosim, **da v štirinajstih dneh po prejetju pošiljke, pošljete izpolnjen vprašalnik v priloženi kuverti na moj domači naslov.**

Za sodelovanje se Vam z mentorico dr. Darjo KOCJAN AČKO iskreno zahvaljujema in Vas lepo pozdravljava,

Blaž REDNAK, absolvent agronomije
Završe pri Mislinji

dr. Darja KOCJAN AČKO,
Katedra za poljedelstvo in sonaravno
kmetijstvo, Biotehniška fakulteta

Završe, 15. januar 2008

ANKETNI VPRAŠALNIK

Od kdaj kmetujete po smernicah za ekološko kmetovanje? _____ leto

Katere od alternativnih metod uporabljate? (možnih več odgovorov)

- ekološko
- biodinamično
- permakulturno
- drugo _____

Zakaj ste se odločili za ta način kmetovanja? (možnih več odgovorov)

- nadaljevali smo z delom naših prednikov
- želja po bolj zdravi hrani, okolju
- ekološka ozaveščenost
- filozofsko prepričanje
- ker vidimo v tem možnost boljšega trženja
- ker država podpira takšen način kmetovanja s subvencijami
- drugo _____

Kaj ocenjujete kot največjo težavo na Vaši ekološki kmetiji? (možnih več odgovorov)

- nizek dohodek
- pomanjkanje delovne sile
- nasledstvo
- pomanjkljiva mehanizacija
- prodaja pridelkov
- lega kmetije (območje z omejenimi dejavniki v kmetijstvu)
- znanje
- drugo _____

Starost gospodarja kmetije

- < 20 let
- 20-30 let
- 30-40 let
- 40-50 let
- 50-60 let
- > 60 let

Ali ste vključeni v kontrolo ekološkega kmetijstva?

- da
- ne

Kakšen je status Vaše kmetije?

- ekološka
- prehodno obdobje 1. leto
- prehodno obdobje 2. leto
- prehodno obdobje 3. leto

S katerimi težavami se srečujete ali ste se srečevali pri pridobivanju statusa ekološke kmetije? (možnih več odgovorov)

- pomanjkljivo vodenje zapisov
- neurejen / neizkoriščen izpust
- neurejeno gnojišče
- presežen dokup konvencionalne krme
- neustrezna reja
- neustrezen kolobar
- uporaba nedovoljenih sredstev (mineralna gnojila, fitofarmacevtska sredstva), semen, sadik...
- drugo _____

Kam se glede lege uvršča Vaša ekološka kmetija?

- ravninska kmetija
- hribovska kmetija
- gorsko višinska kmetija
- gričevnato hribovska kmetija
- drugo _____

Vrsta in velikost kmetijskega zemljišča:

Način rabe	Število hektarjev
Njive	
Travniki in pašniki	
Sadovnjaki	
Gozd	
Druge kmetijske površine skupaj (vrtovi, rastlinjaki ...)	
Kmetijska zemljišča skupaj	

Katera je glavna proizvodna usmeritev na kmetiji?

- poljedelstvo
- vrtnarstvo
- sadjarstvo
- vinogradništvo
- zeliščarstvo
- reja krav dojlj
- prireja mladega pitanega goveda
- reja drobnice
- gozdarstvo
- mlečna proizvodnja
- drugo _____

Proizvode na kmetiji uporabite za:

Način uporabe pridelkov	Delež v %
Prodaja na domu	
Prodaja na trgu (tržnica, prek kmetijske zadruge...)	
Lastno poraba	
Drugo -	

Kakšno se vam zdi povpraševanje po ekološko pridelani hrani?

- dovolj veliko
- premajhno
- narašča

Ali menite, da so cene ekološko pridelane hrane dovolj visoke?

- da
- ne

Vrsta in število živali na kmetiji:

Kategorija živali	Število živali
Krave	
Plemenske telice	
Goveji pitanci (nad 6. mes.)	
Teleta (pod 6. mes.)	
Konji	
Prašiči	
Ovce matere	
Ovce mladice	
Jagnjeta	
Ovni	
Koze	
Kozličiči	
Kunci	
Perutnina-skupaj	
Čebele (število panjev)	
Drugo	

Katere poljščine pridelujete na njivah? (označite s križcem - X)

Pšenica		Oljna ogrščica	
Pira		Oljna repica	
Rž		Lan	
Ječmen		Soja	
Oves		Fižol	
Tritikala		Grah	
Koruza		Bob	
Proso		Krompir	
Sirek		Pesa - jedilna	
Ajda		Pesa - krmna	
Sončnica		Drugo -	
Buča		Drugo -	

Katera od poljščin prevladuje oziroma izstopa po obsegu pridelave, ali so deleži vseh poljščin, ki jih pridelujete podobni?

- deleži so podobni
- po obsegu pridelave izstopa _____

Katere vrtnine pridelujete na njivah in vrtovih? (označite s križcem - X)

Zelje		Paradižnik	
Ohrovt		Jajčevce	
Cvetača		Fižol	
Brokoli		Grah	
Kolerabica		Bob	
Solata		Čebula	
Endivija		Por	
Radič		Česen	
Motovilec		Drobnjak	
Špinača		Korenček	
Kumare		Peteršilj	
Bučke		Zelena	
Lubenice		Rdeča pesa	
Melone		Redkvica	
Paprika		Črn koren	
Feferoni		Špargelj	
Artičoka		Hren	

Katera od vrtnin prevladuje oziroma izstopa po obsegu pridelave od drugih, ali so deleži vseh vrtnin, ki jih pridelujete podobni?

- deleži so podobni
- po obsegu pridelave izstopa _____

Za gnojenje poljščin, vrtnin, travnikov... uporabljate: (možnih več odgovorov)

- hlevski gnoj
- gnojevka, gnojnica
- kompostirane odpadke
- lesni pepel
- šota
- žaganje
- briketirana organska gnojila
- setev stročnic v kolobarju
- drugo _____

Tako kot pri vsakem načinu kmetovanja se tudi v ekološki pridelavi pojavljajo bolezni in škodljivci, ki uničujejo gojene rastline. S katerimi ukrepi jih zatirate? (možnih več odgovorov)

- večinoma uporabljamo sredstva, ki so dovoljena za zatiranje
- mehanično varstvo (vabe, pasti...)
- s predhodnimi ukrepi, kot so večleten kolobar, varovalnimi pasovi, veliko število vrst rastlin in drugimi zelo zmanjšamo njihovo pojavljanje
- agrotehničnimi ukrepi, kot so okopavanje, rahljanje...
- drugo _____

Zadnje čase se v medijih vse več govori o gensko spremenjeni hrani. Ali odobravate zakonodajo, ki izrecno prepoveduje uporabo GSO (gensko spremenjenih organizmov) in proizvodov pridobljenih iz GSO?

- da
- ne
- drugo _____

Kaj menite o stanju ekološkega kmetijstva po vključitvi Slovenije v EU?

- boljše
- slabše
- nespremenjeno
- drugo _____

Kakšne bodo po Vašem mnenju razmere v ekološkem kmetijstvu v naslednjih letih?

- boljše
- slabše
- ostale bodo enake

Ali boste po smernicah ekološkega kmetovanja kmetovali tudi v prihodnje?

- da, ker želim še naprej kmetovati po ekoloških smernicah in s tem pridelovati zdrave in kakovostne pridelke in rediti zdrave in visoko produktivne živali
- ne, preusmeril se bom v alternativne načine kmetovanja (konvencionalno, integrirano kmetijstvo)
- odvisno od pomoči države (višina subvencij...)
- drugo _____